

Podblegaške novice

letnik 16, številka 6
junij 2012

GLASILO OBČINE
GORENJA VAS
- POLJANE

Iz županovega dnevnika

• 5. maj: Udeležba na pohodu Pot skozi Zalo in na popoldanski Salami-jadi, ki ju je organiziralo TD Žirovski Vrh.

• 8. maj: Na sestanku s predstavniki Zavoda za varstvo kulturne dediščine glede ureditve okolice Dvorca na Visokem in možnosti vzpostavitve nove obvozne poti in parkirišč. Potrjen je bil naš predlog z opozorilom, da za ureditev parka potrebujemo njihovo strokovno podlago in soglasje.

• 12. maj: Na odprtju Kolesarskega kroga občine, ki se ga je udeležilo veliko ljudi.

• 14. maj: Na skupščini Združenja občin Slovenije, kjer male in srednje velike občine skupaj sodelujemo za napredek in razvoj.

• 16. maj: Na obisku v Osnovni šoli Jela Janežiča kot občina soustanoviteljica. Šola je uspešno organizirala državno tekmovanje iz računalništva, med dobitniki priznanj pa so bili tudi učenci iz loškega območja.

• 18. maj: Na prireditvi Pol Polanc pol Primorc v režiji Zvonka Kerna.

• 21. maj: Na sestanku na KS Trebija, kjer je bilo govora predvsem o oživitvi Doma pod Planino v tistem delu, kjer je lastnik krajevna skupnost.

• 24. maj: Na zaključni prireditvi Mladi za razvoj Poljanske doline na Osnovni šoli Žiri, kjer sva z županom Žirov podelila priznanja najboljšim osnovnošolcem.

Izbor: T. D.

Naslednja številka Podblegaških novic bo izšla sredi julija. Vaše prispevke pričakujemo do **3. julija** po elektronski pošti: podblegaske.novice@gmail.com ali na naslov: Uredništvo Podblegaških novic, Poljanska cesta 87, 4224 Gorenja vas. Na ista naslova lahko pošiljate tudi sezname prireditev, ki jih organizirate. Prispevkov, ki jih bomo prejeli po tem datumu, ne bo mogoče objaviti!

Občinski podrobni prostorski načrt

Predvidene velike spremem

Od 2. julija bo v prostorih Občine Gorenja vas - Poljane javno razgrnjen občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) za del Gorenje vasi – okolico zdravstvenega doma in osnovne šole. Pripombe in predloge lahko zainteresirana javnost odda do vključno 21. avgusta v času uradnih ur.

Foto: Milka Bizovičar

Poleg zdravstvenega doma je predviden dom starejših občanov.

Ker bo javna razgrnitev v času dopustov, predlagani načrt podrobneje predstavljamo tudi v Podblegaških novicah. Območje OPPN je na južnem delu naselja Trata v Gorenji vasi in obsega okolico osnovne šole Ivana Tavčarja z zunanjimi športnimi površinami, travnato pobočje na vzhodni strani šole, zdravstveni dom in sosesko na Blatih s parkirišči ter travnik. Območje je omejeno z dovozno cesto šole oz. vrtca, ki se nadaljuje kot kolovoz do naselja Dobravšče, oriše naselje na Blatih s parkirišči, do kompleksa tovarne Jelovica, mimo zdravstvenega doma do roba naselja Trata. Celotna površina omenjenega območja je 64.196 kvadratnih metrov.

Območje šole z novo telovadnico in igrišči

Na območju osnove šole so v arhitekturnem biroju Ravnikar Potokar predvideli rušitev obstoječe šolske telovadnice, pripadajočih garderob ter shrambe za orodje in izgradnjo nove tridelne večnamenske dvorane. Zaradi zahtevane večje svetle višine (sedem metrov) bo treba območje za gradnjo poglobiti, podbetonirati temelje obstoječih objektov, prav tako pa bo treba prestaviti določene komunalne vode, ki potekajo na tem delu. Zunanje požarno stopnišče iz leta 1998 onemogoča smiselno funkcionalno zasnovo večnamenske dvorane, zato ga bodo porušili in nadomestili z novim.

Vhod v dvorano je predviden skozi zastekljeno vhodno avlo.

V okolici šole sta predvideni še dve novogradnji, če se bodo pokazale potrebe po dodatnih prostorih. Na južni strani obstoječega vrtca je rezerviran prostor za izgradnjo nove depandanse vrtca s pokrito povezavo do obstoječega vrtca, na severovzhodni strani, poleg obstoječe šolske zbornice, pa je prostor za prizidek predavalnice in dodatnih učilnic.

Na severni strani šole je na mestu dotrajanih obstoječih zunanjih igrišč predvideno novo zunanje igrišče za košarko, ob njem pa bo parkirišče, ki bo v dopoldanskem in popol-

Stik z županom

Župan je dosegljiv za vaša vprašanja, predloge in mnenja vsak torek in sredo. Če bi z njim želeli govoriti na občini, se prej najavite pri tajnici na telefonsko številko 04/51-831-00 in povejte, približno koliko časa boste potrebovali, da boste dobili termin in vam ne bo treba čakati. Lahko se zgodi, da kdaj zaradi neodložljivih obveznosti kljub napovedanim uradnim uram ne bo dosegljiv, za kar se že vnaprej opravičuje in prosi za razumevanje.

M. B.

Kdaj in kako do župana?

vsak torek 15^h – 17^h po tel.: 051/384-433
vsako sredo 14^h – 17^h na sedežu občine

PODBLEGAŠKE NOVICE (ISSN 1408 - 3086) – Glasilo Občine Gorenja vas - Poljane. Naslov: Uredništvo Podblegaških novic, Poljanska cesta 87, 4224 Gorenja vas. Elektronska pošta: podblegaske.novice@gmail.com. Odgovorna urednica: Milka Bizovičar. Pomočnica urednice: Tina Dolenc. Članice uredniškega odbora: Milka Burnik, Tadeja Šubic in Lidija Razložnik. Oglasno trženje: Karla Kokelj (podblegaske@gmail.com). Lektorici: Ana Jurjevič in Polona Peternej. Računalniški prelom in oblikovanje: 2Rdesign, Robert Resman, s. p., Tisk: Tiskarna Artelj. Podblegaške novice so tiskane v 2250 izvodih in jih brezplačno prejemo vsa gospodinjstva v občini Gorenja vas - Poljane. Na voljo so tudi na spletnih straneh občine www.obcina-gvp.si. Uredništvo si pridržuje pravico do krajsanja in preoblikovanja člankov. Izbrane poslane fotografije objavljamo tudi na spletnih straneh občine, razen če avtor tega pri pošiljanju za objavo v časopisu ne bo izrecno prepovedal. Podblegaške novice so v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, vpisane pod zaporedno številko 102. Foto na naslovnici: Jana Rojc.

be v okolici zdravstvenega doma in šole

danskem času namenjeno potrebam kompleksa vrtca in šole, v večernem času pa tudi za dogodke in prireditve v novi športni dvorani.

OPPN predvideva tudi povečanje in preureditev zunanjega otroškega igrišča za vrtčevske otroke ter nove zunanje športne površine z igriščem za roketni in odbojko, območjem za skok v daljino ter tekaško stezo, ki sledi razgibanemu naravnemu terenu. Višinsko razliko zaradi padajočega terena so projektanti izkoristili za ureditev zelenjenih tribun ob igrišču. Obstoječih teniških igrišč ne bodo spreminjali.

Promet v okolici šole in vrtca bo urejen tako, da bo ločen na območje splošne rabe in območje, kjer je dovoljena uporaba le določenim skupinam uporabnikov, kot so zaposleni, stanovalci, lastniki parcel, intervencijska in dostavna vozila.

V domu starejših občanov bo 60 ležišč

Poleg zdravstvenega doma je predvidena gradnja doma za starejše občane s 60 ležišči v eno- in dvoposteljnih sobah, organiziranih v pet bivalnih skupnosti. V objektu so predvideni tudi prostori uprave ter vsi servisni prostori, potrebni za delovanje doma. Tloris predvidene-

ga objekta je zasnovan s tremi kraki, ki tvorijo obliko črke H.

Poleg doma bodo zgradili tudi kotlovnico na biomaso, ki bo sprva zgrajena z močjo 1500 kW, mogoče pa jo bo razširiti za potrebe širšega območja Gorenje vasi do predvidene končne moči 3000 kW.

Zunanja ureditev zdravstvenega doma in doma starejših obsega tudi ureditev prometnih poti za pešce in avtomobile, mirujočega prometa, ureditev zunanjih tlakovanih ter zelenih površin, povsod pa bo zagotovljen dostop za funkcionalno ovirane osebe.

Poleg obstoječih blokov še trije novi

Na travniku med zdravstvenim domom in večstanovanjskimi bloki na Blatih je načrtovana umestitev še treh blokov s pripadajočimi parkirišči in z otroškim igriščem. Intervencijske poti okrog novopredvidenih večstanovanjskih objektov so prvenstveno namenjene pešcem, v primeru izrednega dogodka (nesreča, naravna katastrofa ...) pa tudi dostopu intervencijskih vozil. Vzporedno s kompleksom tovarne Jelovica je zasnovana nova cestna povezava do zdravstvenega doma, obstoječa cesta mimo

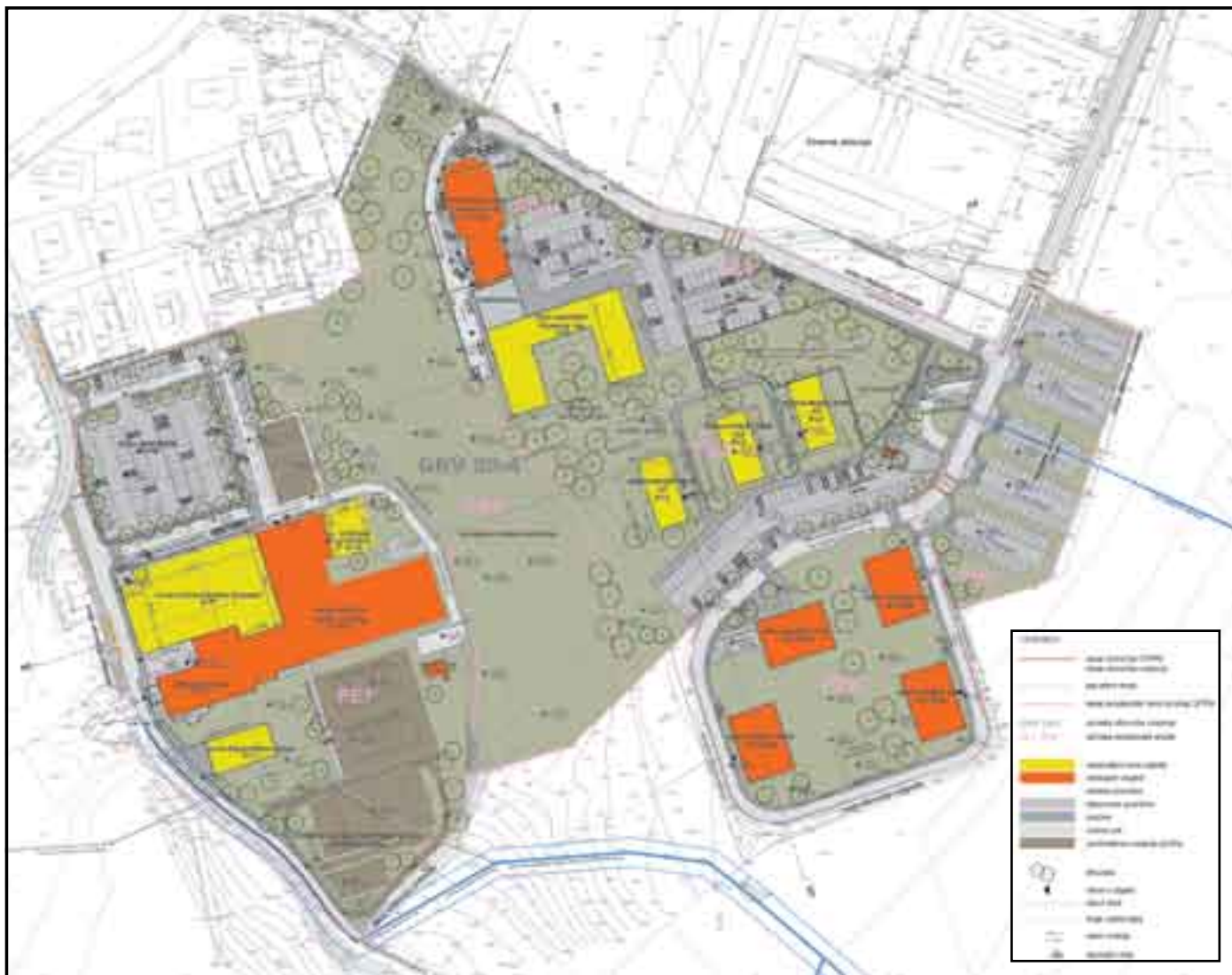
cerkve pa bo namenjena le še pešcem in kolesarjem. Ohraniti pa se obstoječe avtobusno postajališče in obračališče na Blatih, ki bosta le prilagojena novi ureditvi.

Skupno bo urejenih 411 parkirnih mest

Projektanti so analizirali predvidene ureditve mirujočega prometa in na celotnem območju OPPN zagotovili 411 parkirnih mest, od katerih je 22 namenjenih za invalidne osebe. Na območju OŠ, vrtca in športne dvorane je zagotovljenih 25 parkirnih mest za zaposlene in 102 za obiskovalce, skupaj torej 127. V okolici doma starejših občanov in zdravstvenega doma z lekarno je zagotovljenih 93 parkirnih mest, ob obstoječih in novih večstanovanjskih objektih pa bo zagotovljenih 194 parkirnih mest.

OPPN predvideva tudi posodobitev in nadgradnjo obstoječe komunalne in energetske infrastrukture, kar pomeni, da bodo vse nove vode z ureditvijo novih cestnih povezav izvedli pod zemljo v trasi ceste. Območje bo opremljeno tudi z javno hidrantno mrežo, obstoječe in nove cestne povezave pa bodo opremljene s pločniki za pešce in z javno razsvetljavo.

Tina Dolenc

Občina Gorenja vas - Poljane
Poljanska cesta 87
4224 Gorenja vas
D. Š.: SI 63943026

Občina Gorenja vas - Poljane, Poljanska cesta 87, 4224 Gorenja vas, na podlagi 50. in 60. člena Zakona o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/07, 108/09) objavlja

Javno naznanilo o

JAVNI RAZGRNITVI IN JAVNI OBRAVNAVI

dopolnjenega osnutka Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu in Okoljskega poročila za del območja urejanja GRV 20-4 Gorenja vas

Občina Gorenja vas - Poljane obvešča vse občane, da javno razgrinja dopolnjeni osnutek Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za del območja urejanja GRV 20-4 Gorenja vas.

II.

Sočasno z dopolnjenim osnutkom Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za del območja urejanja GRV 20-4 Gorenja vas se javno razgrne tudi Okoljsko poročilo za OPPN za območje urejanja GRV 20-4 Gorenja vas.

Gradivo bo javno razgrnjeno v prostorih Občine Gorenja vas - Poljane, Poljanska cesta 87, 4224 Gorenja vas (sejna soba, prvo nadstropje), v poslovnem času občinske uprave.

Javna razgrnitev bo trajala od ponedeljka, 2. julija, do vključno torka, 21. avgusta 2012.

III.

V času javne razgrnitve bo organizirana javna obravnava, ki bo v ponedeljek, 23. julija 2012, ob 18. uri na sedežu Občine Gorenja vas - Poljane, Poljanska cesta 87, Gorenja vas.

IV.

V času javne razgrnitve lahko vsi zainteresirani na naslov občine posredujejo pisne pripombe in predloge k razgrnjenemu dopolnjenemu osnutku Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za del območja urejanja GRV 20-4 Gorenja vas in okoljskemu poročilu ali pa jih na mestu razgrnitve vpišejo v knjigo pripomb.

Rok za pripombe k razgrnjenemu gradivu poteče zadnji dan razgrnitve.

V.

To javno naznanilo se objavi na svetovnem spletu, na oglasni deski Občine Gorenja vas - Poljane, v občinskem glasilu Podblegaške novice in na Radiu Sora.

Župan
Milan Janež Čadež

Podjetniški center v gospodarski coni Todraž

Občina Gorenja vas - Poljane namerava v bivši poslovni stavbi rudnika Žirovski vrh v gospodarski coni Todraž urediti podjetniški center, katerega namen bo razvoj novih podjetij. Po ugodnih pogojih bo oddajala v najem prostore za opravljanje dejavnosti podjetnikom začetnikom in drugim nosilcem dejavnosti, ki bi želeli razširiti svojo podjetniško dejavnost. Vse zainteresirane, ki vas ponudba zanima, vabimo, da svoj interes sporočite Nataši Kopač na tel. 04/51-83-114 ali 051/365-897.

Rudnik Žirovski vrh

Vajeti prevzela Klemenčičeva

Za Rudnik Žirovski vrh je 1. junij postal pomemben datum iz dveh razlogov – ustanovno sejo je imel nov nadzorni svet, ki je tudi imenoval novo začasno direktorico Rudnika Žirovski vrh.

Foto iz arhiva RŽV

Potem ko sta jeseni zaradi napetosti med takratnim ministrstvom za okolje in prostor ter rudnikom odstopila dva člana nadzornega sveta, ta ni bil več sklepčen. Maja pa je vlada pokazala toliko interesa, da je imenovala dva nova nadzornika, tako da je nadzorni svet ponovno sklepčen.

Na ustanovni seji so imenovali tudi novo začasno vodstvo Rudnika Žirovski vrh – začasna direktorica je postala Hiacinta Klemenčič, ki je bila prej članica nadzornega sveta. Funkcijo bo opravljala največ eno leto. Dotedanji predsednik RŽV Peter Dolenc se je namreč upokojil. Za predsednico nadzornega sveta so imenovali vršilko dolžnosti generalnega direktorja direktorata za okolje na ministrstvu za kmetijstvo in okolje Barbaro Avčin Tržan.

Kot je pojasnila Klemenčičeva, je prvi dan minil v znamenju primopredaje del in nalog, takoj pa se je tudi lotila pregledovanja trenutnega stanja. »Ugotavljam, da je večji del poslanstva RŽV realiziran, vendar bo za dokončanje potrebno storiti še marsikaj,« je pojasnila Klemenčičeva. Začela je tudi navezovati stike z odgovornimi na resornem ministrstvu, Upravi RS za jedrsko varnost, Agenciji za radioaktivne odpadke, vsemi zunanjimi izvajalci monitoringa in poslovnimi partnerji, pa tudi z lokalno skupnostjo. Pričakuje dobro sodelovanje z vsemi.

Financiranje zagotovljeno do avgusta

Le malo pred odhodom prejšnjega direktorja je Ministrstvo za kmetijstvo in okolje zagotovilo financiranje poslovanja RŽV do avgusta 2012. To bo zadostovalo za pokritje stroškov monitoringa, za plače zaposlenih in za plačilo nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča.

RŽV tako trenutno izvaja monitoring in tekoče vzdrževanje, ni pa še izvedena dokončna sanacija odlagališča Boršt. Sredi junija je bil na Ministrstvu za kmetijstvo in okolje sestanek, na katerem so predstavili najbolj črn scenarij, to je oceno posledic premikov plazov na Borštu v primeru izrednega dogodka.

Na osnovi te predstavitve bodo pristojni sprejeli odločitev o izvajanju interventnih ukrepov. »V odnosu do Občine Gorenja vas - Poljane pa ostajajo odprta vprašanja nadomestila, čistilne naprave in vodohrana. Z izgradnjo centra za dolgoročno upravljanje pa je dana tudi možnost za izobraževanje in informiranje javnosti v zvezi z rudnikom urana,« je povedala Klemenčičeva.

Tina Dolenc

Razstava rokodelskih mojstrov

V Centru domače in umetnostne obrti v Škofji Loki je na ogled razstava obliKOVANJE. Prejemnika nagrade Zlata vitica za največje rokodelske dosežke leta 2012 kovač Jože Krmelj in Tina Koder Grajzar, ki izdeluje unikatne avtorske čipke, sta postavila na ogled svoje rokodelske mojstrovine. Poleg sta povabila goste: Jano Jocif, ki ustvarja unikatni nakit iz damaščanskega jekla, Domna Slano, ki izdeluje nože iz damaščanskega jekla, Hansa Petra Zumbacha in njegove unikatne usnjene izdelke ter Matija Hiršfelderja, lanskoletnega prejemnika nagrade za unikatne lesene izdelke. Razstava je na ogled do konca junija.

T. D.

Peter Dolenc, nekdanji direktor Rudnika Žirovski vrh

»Z najbolj grenkim priokusom gledam na leto 2011«

Peter Dolenc je v Rudniku Žirovski vrh delal polnih 29 let, zadnja štiri leta tudi kot direktor. Začel je kot nabavni referent, kasneje pa je spoznal in delal vse, kar je bilo povezano s komercialno, financami, kadri in vodenjem na različnih nivojih. Ukvarjal se je tudi s tehničnimi zadevami, povezanimi z zapiranjem in sanacijo, če je bilo treba, pa je poprijel tudi za koso in pomagal sodelavcem pri urejanju okolice. Z junijem se je upokojil, zato smo mu pred odhodom zastavili nekaj vprašanj.

Foto iz arhiva RŽV

Spominski park v RŽV

Kako ocenjujete obdobje, ko ste bili direktor, in kaj vam bo najbolj ostalo v spominu?

Bilo je veliko lepih, pa tudi stresnih obdobj. Gotovo je bil najtežji čas prenehanje proizvodnje v letu 1990 in naslednji dve leti, ko je brez dela ostalo več kot polovica delavcev RUŽV. Z najbolj grenkim priokusom pa gledam na leto 2011, ko zaradi ignorantskega odnosa pristojnih na tedanjem Ministrstvu za okolje in prostor z nami ni nihče od pristojnih hotel sodelovati. Zato nismo mogli narediti še preostalih nujno potrebnih del na odlagališču Boršt in pokriti obveznosti do Občine Gorenja vas - Poljane.

Kako hitro se premika Boršt in kako veliko nevarnost predstavlja za okolje in prebivalce? Koliko sredstev bi potrebovali za njegovo sanacijo?

Kot je znano, se podlaga odlagališča Boršt še vedno premika. V zelo sušnem letu 2011 se je premaknil za tri centimetre. V normalnih razmerah nevarnosti za prebivalce ni. S premiki pa se bodo izvedeni sanacijski ukrepi (predvsem drenaže) poškodovani, kar bo poslabšalo stabilnost. Za dodatne drenaže bi potrebovali še okrog 400.000 evrov in prepričani smo, da bi s tem stabilnost povečali. V primeru hujšega potresa in deževja pa bi bile posledice hujše in jih je težko predvideti.

Ali je nova vlada bolj naklonjena sanaciji Boršta oziroma je že naredila kakšen korak

naprej k dokončnemu zaprtju RŽV?

V sedANJI težki gospodarski in finančni situaciji dodatnim delom in stroškom nihče ni naklonjen. Verjetno se v Ljubljani razmišlja, kako bi zapiranje najhitreje zaključili. Žal se po navadi taka računica ne izide. Za naprej bodo pa verjetno odločilni premiki podlage in poškodbe prekrivke in drenaž. Zaradi njih bo predvsem onesnaževanje podtalnice lahko postalo velik problem, zato se bo morala lokalna skupnost aktivneje vključiti v reševanje problema.

Kakšno je trenutno stanje v Rudniku Žirovski vrh?

V letu 2012 smo izvajali vse naloge monitoringa in preživelih prvih pet mesecev brez denar-

ja iz proračuna. Do konca maja, torej prav ob mojem odhodu, je bila med RŽV

in Ministrstvom za kmetijstvo in okolje podpisana pogodba za financiranje, kar zagotavlja nadaljevanje izvajanja osnovnih predpisanih nalog monitoringa in vzdrževanja. Vse ostalo je v rokah pristojnih ministrstev.

Ali bi ob koncu vaše kariere radi kaj sporočili našim bralcem?

Sanacija, ki smo jo izvedli, je bila izvedena kakovostno in strokovno. To so potrdili vsi tuji strokovnjaki, ki so nas obiskali. Še posebej firma Wismut iz Nemčije, ki je vsa leta izvajala strokovni nadzor. Trudili smo se, da smo zagotavljali izvajanje monitoringa in vzdrževanja, kot to zahtevajo veljavni predpisi. To smo načrtovali tudi za naprej. Zato je bilo nekdanje skladišče jeder vrtin preurejeno v Center za dolgoročno upravljanje in informiranje javnosti.

Za ohranitev spomina na Rudnik in 50-letno rudarjenje smo postavili spominski park. V njem je postavljenih nekaj osnovnih in simboličnih eksponatov iz nekdanjega rudnika. Postavljeni so panoji, na katerih sta prikazana rudarjenje in sanacija, posajen je park redkejših gozdnih dreves. Postavljena je osnova za učno pot, ki jo bodo lahko koristile osnovne šole pri svojem učnem programu. Kot turistična točka pa bo lahko vključena v občinske programe (npr.: obisk rudnika in Rupnikove linije) kot del kulturne dediščine. Dostopna je brez omejitev. Za skupine je mogoča tudi bolj strokovna predstavitev v Centru.

Pristojni in zainteresirani se bodo morali potruditi, da bo vsebina zaživela in ohranjala spomin na rudarjenje v Todražu. Oglejte si park, naj postane prijetna lokacija za sprostitev. Posedeli boste na klopcih in občudovali Blegoš na eni in opazovali odlagališče rudarske jalovine Jazbec na drugi strani.

S čim vse si boste zdaj zapolnili čas?

Pravijo, da ko si v pokoju, nimaš več ne dopusta in ne prostega časa. Prepričan sem, da mi ne bo dolgčas. Z veseljem pa bom pomagal pri promociji prej omenjene turistične točke, če bo interes.

Tina Dolenc

Prenovljena pred praznovanjem

V Lučinah se letos spominjajo 150-letnice šolstva. Jeseni jo želijo počastiti tudi z odprtjem obnovljene šolske stavbe.

Na javnem razpisu so junija izbrali izvajalca del, to je CE-Invest iz Trebnjega. Preverili so njegovo zanesljivost. Za slabih sedemdeset tisoč evrov bodo opravili dela, ki obsegajo določene rušitve, obnovo strehe s kleparskimi deli, dodatno toplotno izolacijo ovoja stavbe in izdelavo nove fasade. Z delom bodo začeli takoj

po zaključku pouka in vse načrtovano dokončali do prvega septembra.

Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev bo treba počakati na urejanje okolice šole in izdelavo terase pri vrtcu. Bodo pa naredili izhod iz prostorov vrtca, saj bi kasnejše rušenje poškodovalo toplotno izolacijo in fasado stavbe.

Obnova, predvsem izolacija trisredemdeset let stare šolske stavbe, bo še dodatno prispevala k zmanjšanju stroškov ogrevanja.

Milka Burnik

V Lučinah in na Sovodnju ne bo javne

Čeprav so v Lučinah, Dolgih Njivah in na Sovodnju pred leti napovedovali možnost priklopa hiš na kanalizacijsko omrežje, tega Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode za območje občine Gorenja vas - Poljane ne predvideva več. Program so na seji že obravnavali občinski svetniki in ga po daljši razpravi tudi sprejeli.

Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode za območje občine Gorenja vas - Poljane je podroben dokument, ki natančno pojasnjuje, kakšna vrsta ravnanja s komunalnimi odpadnimi vodami je za posamezno naselje v

občini najbolj primerna glede na gostoto poselitve, geografske značilnosti terena, značilnost pozidave in obstoječih načinov odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, morebitno vodovarstveno območje in ekonomsko upravičenost.

Glede na te kriterije je podjetje Oikos iz Kamnika opredelilo variantne rešitve odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode za vsa naselja na območju občine Gorenja vas - Poljane. Te rešitve so: obstoječe javno kanalizacijsko omrežje, kanalizacijsko omrežje v izgradnji, možno javno kanalizacijsko omrežje na območjih aglomeracij ali zasebno kanalizacijsko omrežje, individualne male komunalne čistilne naprave in nepretočne greznice.

Za vsak objekt so preverili tehnično izvedljivost in vrednotenje ekonomske učinkovitosti vseh obravnavnih variant in na koncu izbrali najboljši

Lokalna akcijska skupina
Lukovica LAS
Gradimo na srečnih področjih

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Varčevanje s pitno vodo ter možnosti in pasti uporabe opuščениh greznic

Varčevanje z vodo je potreben ukrep, predvsem na območjih z omejenimi in nezadostnimi vodnimi viri pitne vode, v drugih primerih pa je to odločitev lastnika objekta, ki jo je modro sprejeti pri načrtovanju gradnje objekta ali rekonstrukciji objektov.

Trg namreč ponuja rešitve za uporabo deževnice za zalivanje vrtov in zelenic in tudi za pranje, splakovanje straniščnih školjk in čiščenje ter sisteme za uporabo vode iz kopalnice (npr. po tuširanju za splakovanje straniščne školjke). Za njihovo uporabo načeloma potrebujete soglasje upravljavca javne kanalizacije in vodovoda. Dolgotrajnosti delovanja sistemov in primernosti deževnice za pranje perila nismo preverjali, ocenili pa smo stroške tovrstne ureditve pri uporabi za zalivanje vrta.

Stroški opreme, ki zajemajo 9 m³ rezervoar s pokrovom, filter, črpalno enoto, ponikovalnik ter povezovalne cevovode, se gibljejo brez vgradnje okrog 3.300 evrov, s storitvijo vgradnje v srednje zahteven teren pa hitro dosežejo znesek okrog 4.000 evrov. Da se investicija gradnje povrne, je potrebno porabiti vsaj 4.000 m³ vode iz javnega vodovoda po ceni 1 EUR/m³ (strošek za vodarino in kanalizacijo), če pa je cena pri vašem dobavitelju manjša ali na javno kanalizacijo še niste priklopljeni, pa še več. Izračun pokaže, da pri povprečni porabi vode 50 m³ na osebo letno, porabijo 4.000 m³ vode štiri osebe šele v 20 letih, če pa se ta uporablja le za zalivanje vrta, pa je čas še daljši.

Za namen zbiranja padavinske vode s streh se lahko uporabi tudi obstoječe greznice, ki jih po priklopu na javno kanalizacijo ali malo čistilno napravo opustimo, kar pomeni, da se odpadne komunalne vode z objekta spije neposredno v kanalizacijsko omrežje oziroma na malo komunalno čistilno napravo. Izvedba priklopa in opustitve greznice se mora izvesti skladno s soglasjem upravljavca javne kanalizacije. Pri tem se greznica običajno izprazni in poruši ali zasuje oziroma uporabi za namene zbiranja deževnice.

Predpisi določajo, da greznico lahko izprazni le izvajalec javne službe, ki vsebino odpelje na drugo čistilno napravo, kjer se greznična vsebina dodatno mehansko in biološko prečisti. V občini Gorenja vas - Poljane je to občinski režijski obrat. Greznično vsebino je prepovedano oddajati drugim pravnim in fizičnim osebam ali jo neposredno odvajati v okolje. To je še posebej nevarno za okolje, ker povzroča onesnaženje tal in voda. Greznične gošče in blato so namreč zelo koncentriran odpadki, ki poleg dušikovih spojin lahko vsebujejo še druge strupene in okolju nevarne snovi.

Ob izpraznitvi greznice je treba greznico dodatno očistiti. Priporočamo odstranitev vseh trdnih oblog in usedlin ter spiranje površine z vodo, pri tem nastale odpadne vode pa je treba predati izvajalcu javne službe. Za dela, pri katerih se vstopa v greznico, je prej treba poskrbeti za prezračevanje in spiranje, ob vstopu v greznico pa tudi za osebno varnost z zaščitno opremo za telo (obleka, pokrivalo, rokavice in škornji) ter dihalo (zaščitna maska z ustreznim filtrom in zadosten dotok zraka ali dihalni aparat). Priporočamo, da delo izvedejo za to usposobljene osebe.

Izpraznjena in dodatno očiščena greznica je pripravljena za rušitev, zasutje oziroma za pripravo za predelavo v zbiralnik padavinske vode. Priporočamo, da pred odločitvijo za predelavo preverite stanje greznice (beton in tesnost) ter pretehtate, če se vam predelava izplača. Greznico je namreč pred uporabo za zbiralnik padavinske vode treba še dodatno očistiti in po možnosti tudi dezinficirati, ker so v njej različne bakterije in mikroorganizmi, ki so v primeru uporabe za zalivanje vrtnin in ob nezadostnem spiranju zelenjave lahko nevarni za zdravje.

Nekateri strokovnjaki zato priporočajo, da se za zbiralnik deževnice uporabi le drugi in tretji prekat greznice. Ob tem je potrebno oba prekata povezati (izdelati odprtino med prekatoma blizu dna), povezati prekat s cevovodom padavinske vode s strehe in izvesti vgradnjo potopne črpalke s cevovodom. Priporoča se vgradnja filtra ali vsaj peskolova na dotoku v greznico. V primeru predelave pretočne greznice se lahko uporabi obstoječi iztočni cevovod. Možna je tudi zaščita notranjih površin greznice z uporabo namenskih epoksi premazov, kar v praksi zahteva še dodatno čiščenje in sušenje površin pred nanosom premazov. Menimo, da je to smiselno le pri novih betonskih zbiralnikih, medtem ko je pri starejših vprašljiva ustreznost kakovosti izvedbe oziroma nesorazmerno visoki stroški.

Zato investitorjem pred odločitvijo priporočamo primerjavo stroškov predelave in opreme opuščene greznice z drugimi možnimi rešitvami, kot so npr. zgoraj navedeni namenski zbiralniki za padavinsko vodo. Vgradnja je možna v greznico, če je dimenzijsko ustrežna.

Strokovni članek je nastal v okviru LEADER projekta: »OČISTIMO VODO«.

kanalizacije

To je prvi iz serije člankov, ki jih bomo v vsaki številki Podblegaških novic objavili na temo odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode. V naslednji številki bomo po krajih predstavili, katere variantne rešitve so po operativnem programu primerne.

možni način odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, ocenili vrednost naložbe, določili nosilca, ki je zadolžen za realizacijo investicije, in opredelili rok, do katerega mora biti investicija realizirana. Območja poselitve s posebnimi zahtevami morajo biti opremljena z javno kanalizacijo in zagotovljenim ustreznim čiščenjem komunalne odpadne vode do konca leta 2015, na območjih, kjer ni posebnosti, pa do konca leta 2017.

Merilo so populacijske enote

Izhodišča za pripravo operativnega programa za občino je Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, ki ga je Vlada RS sprejela 14. julija lani. Ta določa, da morajo biti z javno kanalizacijo opremljena tista naselja ali deli naselja, v katerih je letna obremenitev zaradi nastajanja komunalne odpadne vode, preračunana na en hektar zemeljske površine, večja od 20 populacijskih enot (PE), celotna obremenitev zaradi komunalne odpadne vode, ki tam nastaja, pa presega 50 PE. Na vodovarstvenem območju ali na občutljivem območju pa mora biti letna obremenitev zaradi nastajanja komunalne odpadne vode, preračunana na hektar zemeljske površine, večja od 10 PE, celotna obremenitev zaradi komunalne odpadne vode, ki tam nastaja, pa presega 50 PE. Ena populacijska enota je enota za obremenitev vode, ki ustreza onesnaženju, ki ga povzroči en prebivalec na dan.

Finančna plat gradnje kanalizacije

Občina Gorenja vas - Poljane bo, poleg vrednosti javnega obstoječega kanalizacijskega

Foto: Tina Dolenc

Čistilno napravo Gorenja vas bodo povečali iz 1000 na 3100 PE.

omrežja, ki znaša 3 milijone in 157.268 evrov, do konca leta 2014 v odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode vložila 8 milijonov in 229.563 evrov v novogradnjo, razširitev in nadgradnjo kanalizacijskega omrežja. Prav tako bo morala občina, skladno z lastnim odlokom, dodatno vložiti 314.000 evrov v izgradnjo hišnih priključkov tam, kjer so ti daljši od 15 metrov. Lastniki stavb pa bodo morali do konca leta 2014 v izgradnjo hišnih priključkov vložiti 314.000 evrov in v izgradnjo individualnih malih komunalnih čistilnih naprav in nepretočnih greznic (na vodovarstvenih območjih v skladu z veljavnim občinskim odlokom) 5 milijonov in 486.400 evrov do konca leta 2017. Občina ima v letu 2012 že rezerviranih 6.000 evrov za spodbujanje investicij v gradnjo individualnih malih komunalnih čistilnih naprav.

Ob pripravi operativnega programa pa je bilo ocenjeno, da zaradi redke poselitve in razgibanosti terena na območjih Lučin (tu je gostota poselitve 12,46 PE/ha), Dolgi Njiv in Sovodnja (tu je gostota poselitve 9,68 PE/ha) gradnja ekonomsko ni upravičena. »Strošek izgradnje javne kanalizacije bi stal na primer v Lučinah slabih 700.000 evrov, v primeru izgradnje individualne MKČN pa 275.000 evrov. V Javorjah se gradi javna kanalizacija predvsem zaradi plazovitosti terena, poleg tega pa je občina za gradnjo dobila nepovratna sredstva. Ker nepovratnih sredstev ni več na voljo, bi morala občina nameniti lastna sredstva in se

Na javno kanalizacijo je priključenih dobrih 21 odstotkov prebivalcev

Občina Gorenja vas - Poljane spada s 153 km² površine med srednje velike slovenske občine, po številu prebivalcev pa med manjše občine. Sestavlja jo 73 naselij, v katerih je po podatkih Statističnega urada RS konec leta 2010 prebivalo 7.279 prebivalcev. Kot je zapisano v operativnem programu, je v občini odvajanje in čiščenje odpadnih vod z javno kanalizacijo komunalnih (fekalnih) odpadnih vod urejeno za nekaj več kot 21 odstotkov prebivalcev.

Zgrajena sta dva kanalizacijska sistema Poljane in Gorenja vas, ki skupaj obsegata 21 kilometrov fekalne kanalizacije in dve mali komunalni čistilni napravi, nanju pa so priključena naselja: Gorenja vas, Dolenja in Gorenja Dobrava, Dobravšče, Todraž, Dobje, Poljane nad Škofjo Loko, Predmost in Hotovlja. Do konca leta 2014 je predvidena tudi izgradnja kanalizacije Trebija-Gorenja vas, v gradnji pa sta nova kanalizacijska sistema Javorje in Četena Ravan, ki bosta omogočila priključitev objektov v naseljih Murave, Javorje, Dolenci in Četena Ravan.

zadolževati,« je pojasnila Kristina Knific, vodja oddelka za okolje, prostor in infrastrukturo. Pojasnila je tudi, da mora lastnik v primeru priključka na javno kanalizacijo plačati komunalni prispevek in zgraditi do 15 metrov hišnega priključka, ob gradnji MKČN pa ne zapade plačilu komunalnega prispevka in ob kandidiranju na javni razpis lahko pridobi subvencijo.

Tina Dolenc

Male komunalne čistilne naprave

Ogledali smo si že delujoče naprave

Biofilter v Črni vasi

V okviru Leader projekta Očistimo vodo smo organizirali ekskurzijo z ogledi tipskih čistilnih naprav za občane na Škofjeloškem.

Projekt izvajajo Razvojna agencija Sora, občine Gorenja vas - Poljane, Škofja Loka, Železniki in Žiri ter Planinsko društvo Sovodnja in se poleg sredstev partnerjev izvaja ob finančni pomoči Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in nacionalnih sredstev.

Ekskurzije se je udeležilo 30 občanov in občanek iz vseh štirih občin na Škofjeloškem, ki

so si ogledali osem vgrajenih čistilnih naprav različnih načinov čiščenja. V Lavrovcu, Žireh in Gorenji vasi smo si najprej ogledali več tipov pretočnih in SBR (sekvenčni biološki reaktor) čistilnih naprav. Ogled smo nadaljevali v Logu v Škofji Loki, kjer smo si ogledali MBBR (angl. Moving Bed Biofilm Reactor) čistilno napravo in ekskurzijo zaključili z ogledom biofiltra v Črni vasi.

Odziv občanov in občanek je presegel naša pričakovanja, zato bomo ekskurzijo z ogledi tipskih čistilnih naprav zaradi velikega interesa verjetno jeseni ponovili. Lastniki, ki so bili prisotni na ogledu, svoje čistilne naprave ustrezno vzdržujejo, obenem pa so pokazali izredno dobro poznavanje delovanja čistilnih naprav. Zelo pozitivno je, da so bili pripravljeni svoje čistilne naprave pokazati tudi ostalim občanom in občankam ter jim na ta način pomagati pri odločitvi o izboru ustrezne čistilne naprave.

Samra Šečerović, Razvojna agencija Sora

SBR čistilna naprava v Delnicah

Točno se ve, kdaj je voda onesnažena s fekalijami

Zavod za zdravstveno varstvo (ZZV) Kranj izvaja redni nadzor nad vodovodi v občini Gorenja vas - Poljane in o izsledkih analiz ustreznosti pitne vode sproti obvešča upravljavce omrežij. V končnem letnem poročilu (ta je vsako leto objavljen tudi v Podblegaških novicah) pa zbirno navedejo rezultate vseh analiz. Tu se opozorila zavoda ponavljajo, zato nas je zanimalo, kako upravljavci skrbijo za vodovode in ustreznost pitne vode ter kako nevarne so za zdravje ljudi bakterije, ki jih odkrijejo v vodi.

V občini je evidentiranih 27 vodovodov, od katerih so štirje javni, ostali so v zasebni lasti. Ob pregledu poročil analize ustreznosti pitne vode se med odkritimi bakterijami najpogosteje pojavljajo koliformne in *Escherichia coli* bakterije. Matija Suhadolnik z ZZV Kranj, ki tudi vsakič pripravi poročilo o ustreznosti pitne vode za našo občino, je pojasnil, da so koliformne bakterije skupina različnih bakterij, ki niso samo v blatu, ampak tudi v okolju. »Če v vzorcu pitne vode nismo potrdili tudi prisotnosti *Escherichia coli* bakterij ali enterokokov, teh bakterij ne moremo uporabljati kot pokazatelje fekalnega onesnaženja.« Iz tega lahko presodijo, ali gre za onesnaženje z večjimi količinami organskih in anorganskih snovi iz okolja, ali je vprašljiva ustreznost priprave pitne vode, ali se je voda onesnažila po pripravi, ali pa gre za poškodbe oziroma napake v vodovodnem omrežju.

Za človekovo zdravje so bolj nevarne *Escherichia coli* bakterije. Te so vedno v velikem številu prisotne v človeškem ali živalskem blatu ter posledično v odpadkih in vodah, ki so onesnažene s fekalijami (človeka, domačih in divjih živali ali zaradi uporabe za gnojenje v poljedelstvu). »Ugotovitev teh bakterij v pitni vodi zanesljivo dokazuje, da je bila voda fekalno onesnažena. Taka voda ni primerna za pitje, kuhanje in pripravo hrane ter jo je potrebno pred uporabo prekuhati oziroma ustrezno dezinficirati,« je opozoril Suhadolnik. V primerih, ko se v vzorcih pitne vode pojavljajo *Escherichia coli* in koliformne bakterije, je treba pitno vodo pred distribucijo v omrežje vodovoda ustrezno obdelovati, torej klorirati, poskrbeti za UV-dezinfekcijo, filtracijo ipd. »Pri tem posumimo tudi na prisotnost virusov ali parazitov v pitni

vodi, ki pa jih z rutinskimi preiskavami ne ugotavljamo,« je dodal Suhadolnik.

UV-naprava je zelo občutljiva

Na nekaterih krajevnih skupnostih smo preverili, kako zagotavljajo ustreznost pitne vode. Pogoste težave s kakovostjo pitne vode imajo na vodovodu Lučine, kjer ustreznost vode zagotavljajo z UV-dezinfekcijo. Kot so sporočili s Krajevne skupnosti Lučine, povzroča napake na delovanju UV-naprave

vsako večje grmenje, zato predsednik KS Stanislav Bizovičar preverja delovanje po grmenju in tudi sicer vsaj na 14 dni. »Največkrat gre za izključitev avtomatike in jo je treba samo ponovno vključiti, če pa avtomatika pregori, moramo poklicati servis, ki se tudi sicer izvaja dva- do trikrat na leto. Poleg tega je vsako leto enkrat treba zamenjati žarnico. Če voda ni ustrezna, postopamo po navodilih ZZV Kranj, sicer pa sami ne ugotavljamo, ali je pitna voda ustrezna.«

Tudi na vodovodu Sovodenj sami zagotavljajo nadzor nad delovanjem UV-naprave z rednim nadzorom po planu HACCP, rednim servisiranjem in menjavo UV-žarnice. Upravljavec vodovoda Metod Ambrožič je pojasnil, da napak skoraj ni. Le ob obilnejšem deževju se poveča motnost vode, za kar so poskrbeli z umestitvijo filtra za motnost vode in so tudi ta problem dolgoročno rešili.

V zajetju Trebija je potrebno kloriranje

Voda, ki priteče iz vodovoda Trebija-Gorenja vas-Todraž, je edina v občini, ki je ves čas klorirana, zato nas je zanimalo, ali bi lahko za ustreznost vode skrbeli z UV-dezinfekcijo namesto kloriranja. Kristina Knific, vodja oddelka za okolje, prostor in infrastrukturo na občini Gorenja vas - Poljane, je dejala, da je voda na zajetju Trebija pogosto bakteriološko oporečna in se zaradi zagotavljanja kakovostne pitne vode na pipi uporabnikov klorira v minimalni količini: od 0,1 do 0,2 mg/l, dovoljeno pa je 0,5 mg/l. »Posodobitev z UV-lučko po mnenju stroke za to zajetje ne bi bila ustrezna, zato tudi ni predvidena. Voda se zaradi izvajanja kloriranja tudi dodatno nadzira na koncentracijo klora v pitni vodi, in sicer na

petih mestih (KKT) in dodatno analizira na prisotnost trihalometanov (THM). Vsebnost THM je bila do zdaj vedno pod mejo detekcije (5 mikrogramov/l). Dovoljena mejna vrednost za pitno vodo je 100 mikrogramov THM/l.

Če vzorci niso skladni ...

Kadar pa ZZV Kranj ugotovi, da vzorec vode ni skladen s pravilnikom o pitni vodi, mora upravljavec vodovodov zagotoviti izvedbo ukrepov in obvestiti uporabnike. Učinkovitost ukrepov nato preverijo s ponovnim odvzemom vzorca vode in ob ponovnem neskladju vzorca ugotovijo temeljni vzrok in ga odpravijo.

Gašper Čadež, tajnik KS Gorenja vas in svetovalec za komunalne zadeve v občinski upravi, je pojasnil, da so natančno predpisani tudi postopki v primeru neustrezne vode. Občinska strokovna služba hitro obvesti vse predsednike vodovodnih odborov (teh je 22), ki naprej o prepovedi uporabe vode obvestijo uporabnike. Obvestilo pošljejo tudi na Radio Sora, obvestilo je na spletni strani občine, seznanijo krajevno skupnost.

Najpogostejši razlog za neskladen vzorec na vodovodih je udor površinskih voda ob večjih deževjih. Ko so vsi uporabniki obveščeni, se opravi temeljito čiščenje in dezinfekcija objektov na vodovodu (zajetje, vodohrani, raztežilniki in omrežje) ter izpiranje primarnega in sekundarnega vodovodnega omrežja. Naslednji korak je najmanj 72-urna dezinfekcija s klorovim preparatom tako, da bo koncentrat prostega klora od 0,2 do 0,4 ml na liter vode. Po končanem kloriranju se izvedeta spiranje hišnih vodovodnih omrežij na vseh pipah in čiščenje mrežic, na koncu pa sledi še ponovni mikrobiološki odvzem vzorca vode.

Omenjene ukrepe za javne vodovode izvaja pooblaščen vzdrževalec upravljavca vodovoda Stanislav Krek, na vodovodih v zasebni lasti pa to izvedejo vodovodni odbori ali pa prav tako Stanislav Krek.

Potrebna vlaganja v vodovodna omrežja

Na kakovost vode ponekod vpliva tudi dotrajano vodovodno omrežje. V okviru projekta »Oskrba s pitno vodo v porečju Sore« je tako v letih 2011–2013 predvidena izgradnja oziroma izboljšava vodovodov Trebija-Podgora, vodovoda Trebija-Gorenja vas-Todraž in vodovoda Poljane. Izgradnja vključuje tudi gradnjo črpalne vrtine na Trebiji.

Na vodovodu Sovodenj so, kot že rečeno, namestili merilec pretoka na zajetju in vodohranu ter mehanski filter pred UV-napravo, najnovejši pa je vodovodni sistem Podvrh-Zapreval.

Tina Dolenc

Več informacij o problematiki pitne vode je objavljenih na spletni strani Inštituta za varovanje zdravja RS www.ivz.si.

Občina nadzira kakovost priprave cest

Občina Gorenja vas - Poljane ima v upravljanju 379,648 kilometrov lokalnih cest in javnih poti. Na tem cestnem omrežju se vsako leto izvajajo investicijska vzdrževalna dela, med katera spadajo menjava in preplastitev dotrajanega asfalta, asfaltiranje in vzdrževanje makadamskih odsekov ter zamenjava cestnega telesa. Le s kakovostno izvedbo in vgradnjo kakovostnih materialov, ki jih določajo cestogradbena stroka, standardi in pravilniki, lahko dosežemo dolgo življenjsko dobo ceste.

Da bi izboljšala kakovost občinskih cest, je Občina Gorenja vas - Poljane lani izdala Tehnične zahteve za pripravo cest za asfaltiranje. Zahteve, ki natančno določajo pripravo občinskih cest, so bile predstavljene lokalnim graditeljem cest.

Z letom 2011 je bil uveden nadzor nad pripravo cest, in sicer s preverjanjem nosilnosti cestnega telesa s poizkusom s krožno ploščo. Sprejeta je bila odločitev, da občina investira v nakup krožne plošče, s katero se bo izvajal nadzor nad pripravo občinskih cest. Maja smo krožno ploščo prevzeli v uporabo.

Z napravo se izvaja standardizirana meritev dinamičnega modula v cestnem telesu. Na cestah, ki so predvidene za asfaltiranje, prej izvedemo meritve. Cesta, ki ustreza tehničnim zahtevam, se asfaltira s predvidenim asfaltom.

V nasprotnem primeru se mora prej ustrezno sanirati.

Tako pripravljena cesta je kakovostna podlaga za dolgotrajno asfaltno prevleko. Z dobro narejeno cesto pa se dosežeta dva cilja, in sicer udobna vožnja in zmanjšanje vzdrževalnih stroškov.

Boštjan Kočar, občina GVP

Cesta Trebija-Stara Oselica

Voznikom se obetajo boljši časi

Pisalo se je leto 1987, ko je spomladi v delu Stare Oselice nad Trebijo zazvonil telefon, jeseni pa so na cesto od Jekaponca do čebelnjaka pod Burnikom položili prvi asfalt.

Prenovljena cesta in plazeč teren pod njo sta čez leta na posameznih odsekih spet terjala popravila. Pomembna povezovalna pot proti vrhu Stare Oselice in naprej na Kladje, dnevno obremenjena z različnimi, tudi težkimi vozili, je kar klicala po ponovni obnovi.

Sanacijo na 1600 metrih lokalne ceste med Trebijo in Staro Oselico so razdelili v dve fazi. Za prvo je v občinskem proračunu tekočega leta predvidenih sto tisoč evrov, ravno toliko jih bodo načrtovali v proračunu za leto 2013. Z javnim razpisom bodo junija izbrali izvajalca za obe fazi. Če bo teklo vse po načrtih, bodo z deli prve faze na 860-metrskem odseku začeli sredi julija, druga faza na 740 metrih ceste pa bo prišla na vrsto pomladi prihodnje leto, je pojasnil Boštjan Kočar, svetovalec za komunalno infrastrukturo na občini.

V okviru javnega naročila so za letos predvidena gradbena in zemeljska dela na odseku približno od kamnoseka Kumra v gozdni klanec. Uredili bodo odvajanje površinskih in talnih vod, cevne prepuste čez potok Trebišnik in trinajst cevni prepustov za odvajanje meteornih voda z

vozišča. Zamenjali bodo zgornji in spodnji ustroj ceste v debelini 70 cm, razširili en ovinek, uredili prečne naklone ceste in odvajanje meteornih vod čez po muldi in jarku v okoliški teren. Gradbena in zemeljska dela na mestih dveh usadov pa bodo zajemala menjavo zgornjega in spodnjega ustroja ceste v debelini enega metra, polaganje drenažnih cevi ter vgradnjo geomreže v spodnjo tretjino cestnega telesa, ki bo v služila za trdnjšo povezavo materialov.

V drugi fazi bodo poleg odvajanja površinskih in talnih voda uredili deset cevni prepustov, zamenjali zgornjo in spodnjo plast ceste v debelini 70 cm, razširili in rekonstruirali pet ovinkov, nekaterih tudi do tri metre ter uredili odvajanje meteornih vod z ureditvijo muld.

Na tej relaciji čez poletje in tudi septembra čez dan lahko pričakujemo popolne zapore ceste. Vse to se bo z dobro voljo, s potrpežljivostjo in z obvozi dalo premostiti, saj bo že od jeseni dalje vsaj po delu cestišča s sedemcentimetrskim asfaltom vožnja varnejša in prijetnejša.

Milka Burnik

Ustanavljate podjetje?

Razvojna agencija Sora ponovno vabi posameznike, ki se jim zastavljajo različna vprašanja pri ustanavljanju podjetja, da se jim pridružijo na forumu na spletni strani <http://forum.ra-sora.si/>. Tam lahko dobijo brezplačne informacije in delijo svoje izkušnje o tem, katero obliko podjetja registrirati (s. p., d. o. o., osebno dopolnilno delo ...), kako izbrati ime in sedež podjetja, koliko in katere dejavnosti lahko registrirajo, kakšen je postopek registracije in koliko stane, katero obliko računovodstva izbrati, kako in kdaj postati zavezanec za DDV, kaj lahko uveljavljajo kot strošek podjetja itn.

Za še več informacij se lahko oglasite tudi osebno na Razvojni agenciji Sora, na Spodnjem trgu 2 v Škofji Loki, kjer opravijo tudi vse postopke v povezavi z registracijo podjetja. Dosegljivi so na telefonski številki: 04/50-60-223 in e-pošti: info@ra-sora.si.

M. B.

Dobili še sredstva za vodno učno pot na Hotavljah

Že lani so na Hotavljah za obnovo vaškega vodnjaka prejeli 3200 evrov sredstev iz razpisa v okviru projekta oživiljanja krajevni vodnjakov v Sloveniji, ki ga organizirata podjetje Helios in Ministrstvo za kmetijstvo in okolje. Letos pa so na izboru idejne zasnove lokalne Vodne učne poti 2011 prejeli še 1050 evrov.

Alenka Pivk je ob tem povedala: »Na Hotavljah nam je uspelo pridobiti sredstva na obeh Heliosovih razpisih – za obnovo vaškega vodnjaka in zdaj za naj zasnovo vodne učne poti. Učenci OŠ Ivana Tavčarja, ki živijo na Hotavljah, so žirijo prepričali s pisnim izdelkom in kratkim predstavitvenim filmom o idejni zasnovi vodne učne poti.«

L. R.

IŠČEMO NOVE MOČI

Vas podrobneje zanima dogajanje v naši občini?

Se vam zdi, da katere izmed tem, ki bi bila pomembna za naše občane, ni v Podblegaskih novicah ali pa o njej pišemo premalo? Vas mika preizkusiti svojo žilico za pisanju člankov? Če ste si vsaj pri enem vprašanju priklimali, vas vabimo, da se nam pridružite pri soustvarjanju glasila.

Pišite nam na: podblegaske.novice@gmail.com.

Krajevna skupnost Trebija oddaja v najem prostore v Domu pod Planino za izvajanje mirnih poslovnih dejavnosti. Vsi, ki vas najem zanima, se lahko za dodatne informacije obrnete na predsednika Krajevne skupnosti Trebija Bogdana Primožiča, tel. št. 031/643-420.

Nižja realizacija od načrtovane

Razprava o zaključnem računu za leto 2011 je bila na seji zelo obsežna, saj so imeli svetniki precej pripomb. Kljub temu je za sprejem zaključnega računa glasovalo devet svetnikov, eden je glasoval proti, pet pa se jih je vzdržalo.

Foto: Leon Kavčič

Utrdba Rupnikove linije na Golem vrhu je sanirana.

V letu 2011 občina ni izvajala posebnih ukrepov za uravnoteženje proračuna. Prihodki in prejemki občine in krajevnih skupnosti so znašali 8 milijonov in 748.735 evrov, medtem ko so znašali odhodki 8 milijonov in 162.047 evrov, torej je bila konec leta pozitivna razlika 586.687 evrov. Razlog za to je zamik realizacije investicij iz projekta Urejanje porečja Sore v letošnje leto.

Načrtovanih prodaj zemljišč ni bilo

Med realiziranimi prihodki so bili pod načrtovanimi prihodki krajevnih skupnosti, ki so tako znašali 97.185 evrov od prvotno predvidenih 140.913 evrov. Na občini razloge za to pojasnjujejo z neuspešno prodajo doma pod Planino (v višini 35.000 evrov). Malenkost nižji od načrtovanih so bili tudi davčni prihodki. Prihodke iz naslova okoljske dajatve od odvajanja odpadnih voda so prenesli v naslednje leto za izgradnjo kanalizacije – sekundarnih vodov v porečju Sore. Prihodke, pridobljene z okoljsko dajatvijo od odlaganja odpadkov, pa so porabili za izgradnjo zbirnega centra v Todražu in vodo-voda Trebija–Gorenja vas–Todraž.

Nedavčni prihodki so v letu 2011 znašali milijon in 81.052 evrov, kar je za 8,38 odstotka

manj od načrtovanih. Med omenjene prihodke spadajo tudi prihodki od obresti, podeljenih koncesij, taks, denarnih kazni, prodaje blaga in storitev ter med drugim tudi vodarina, kanalščina, grobarina in smetarina, komunalni prispevki ter nadomestila zaradi omejene rabe prostora na območju jedskega objekta (renta) v višini 310.313 evrov.

Sredstva iz naslova rente so porabili delno za sanacijo Rupnikove linije, toplovoda v Todražu, vrtea v Gorenji vasi ter kanalizacijo in čistilno napravo v Gorenji vasi. Višji od načrtovanih (za dobrih 41 odstotkov) pa so bili transferni prihodki, ki vključujejo tudi sredstva države za investicije, za kar so pridobili 1,22 milijona evrov.

Glede na veljavni proračun je občina realizirala zgolj 27,42 odstotka kapitalskih prihodkov oziroma 498.510 evrov. To je posledica nerealizirane prodaje celotnega zemljišča v Todražu in naložbe na Visokem ter v Kopačnici, kot je bilo predv-

ideno. Realizirani prihodki pa vsebujejo prihodke od prodaje zemljišč v industrijski coni Dobje v višini 353.031 evrov, del zemljišča v Todražu (85 tisoč evrov), plačilo odškodnine države za Neškovo hišo za gradnjo obvoznice (40 tisoč evrov) ter druge manjše prodaje zemljišč in menjave.

Nov vložek v STC Stari vrh

Odhodki občine so znašali 7 milijonov in 930.499 evrov ter vključujejo tudi odhodke krajevnih skupnosti v višini 99.890 evrov. Med naložbami je na primer občina lani povečala kapitalski delež v STC Stari vrh v višini 90.000 evrov in povečala depozit – posojilo Razvojni agenciji Sora v višini 27.156 evrov, ki vodi kreditno shemo za razvoj obrti in podjetništva ter tako omogoča podjetnikom na območju naše občine najem ugodnejših kreditov. V letu 2011 so tako na RAS podelili šest posojil v našo občino. V letu 2011 se občina ni zadolževala. Odplačali so del glavnice za kredit, najet za OŠ Poljane, v višini 112.669 evrov in dokončno odplačali posojilo za raziskavo vrtnice pri Topličarju v dolini Kopačnice v višini 1.723 evrov.

Tina Dolenc

Občinska svetnika o zaključnem računu za leto 2011

Mirjana Možina, NSi:

Zaključni račun Občine Gorenja vas - Poljane izkazuje 8 milijonov in 748.735 evrov ter 7 milijonov 930.499 odhodkov, kar je 75-odstotna realizacija prihodkov in 60-odstotna realizacija odhodkov na prvotno sprejeti proračun, oziroma 89-odstotna realizacija prihodkov in 85-odstotna realizacija odhodkov na veljavni proračun, sprejet z drugim rebalansom proračuna.

Prihodki občine so v večji meri denarna sredstva vseh nas davkoplačevalcev, zato se mora občina pri njihovem trošenju obnašati racionalno. Proračun za leto 2011 je bil investicijsko naravnan, kar je razvidno tudi iz realizacije. Treba pa je poudariti, da občina namenja tudi velik del proračuna za tekoče transfere – za sofinanciranje dejavnosti predšolskega varstva in vzgoje (vrtni) je v letu 2011 plačala iz proračuna milijon in 201.494,50 evrov. V zaključnem računu za leto 2011 bi izpostavila tri postavke:

- Odraža se dokončno zaprtje Rudnika Žirovski vrh, občina je prejela 75 odstotkov načrtovanih sredstev za nadomestilo zaradi omejene rabe prostora od RŽV.
- Na področju kapitalskih prihodkov (gospodarski coni Dobje in Todraž, Visoko in Kopačnica) je bila realizacija samo 27-odstotna, kar kaže na nerealno načrtovanje v zaostrenih gospodarskih razmerah. Kot je razvidno iz bilance stanja, so bila zemljišča v gospodarskih conah v letu 2011 prodana za manj kot 50 odstotkov vloženih sredstev, nove investicije in zaposlitve naj bi opravičile sofinanciranje občine in gospodarno ravnanje z občinskim premoženjem.
- Vsakoletne naložbe v dokapitalizacijo STC in pa poslovanje družbe izkazujejo vsakoletno povečevanje izgube.

Jože Novak, DeSUS:

Občinski proračun, ki ga občinski svet sprejme za posamezno leto, je temeljni akt, s katerim je v opisnem delu zajet fizični del letnega načrta, v številčnem pa finančni del. Ogledalo uspešnosti izvedbe letnega načrta je zaključni račun. Če primerjamo delež realizacije prvotnega načrta, ki je na strani prihodkov dobrih 75 odstotkov, na strani odhodkov pa 62 odstotkov, lahko ugotovimo, da znaten del načrta ni bil uresničen. Predvsem so izpadli investicijski projekti in komunalno infrastrukturo na področju vodooskrbe in ravnanja z odpadno vodo. Na vprašanje, ali je občina gospodarno ravnala z denarjem, pa kot svetnik ne morem dati ustreznega odgovora, ker svetniki v to področje nimamo vpogleda. Moti pa me opisni del porabe, ker je navedena neka splošna formulacija, iz katere se ne da razbrati, koliko in kam so bila določena sredstva namenjena. Res pa je, da je opisni del v zadnjem času veliko boljši, kot je bil v preteklih letih.

Kern obeležil desetletno ustvarjanje v Poljanski dolini

Kulturno-glasbena prireditev Pol Polanc & pol Primorc je v Dom občine Gorenja vas – Poljane privabila veliko ljudi. Prireditev, ki jo je amaterski slikar Zvonko Kern priredil ob svojem desetletnem umetniškem ustvarjanju v Poljanski dolini, je združila prijatelje s Primorskega in Poljanskega ter gostom pokazala lepote in zanimivosti Poljanske doline.

Zvonko Kern in presenečenje večera – poslikana Manca Mlakar

Obiskovalci so si lahko ogledali razstavo slik akademskega slikarja Mita Cegiča, slikark Nine Meglič in Tanje Prezelj ter slikarja Rajka Ferka, ki so izjemna in barvita slikarska dela in so jih na ogled postavili na Kernovo povabilo. Tudi sam je razstavil nekaj svojih del v tehniki akrila in mešani tehniki.

Obiskovalcem so se predstavile tudi članice likovne sekcije DPŽ Blegoš, ki delujejo dve leti pod mentorstvom akademske restavratorke Jerneje Kos, in Jana Rojc, ki likovno ustvarja že štiri leta. Neopažena pa ni ostala niti narodna noša, delo Andreje Stržinar. Mizarstvo Markelj je predstavilo enega izmed unikatnih izdelkov – mizo za šah.

Na stojnicah so domače dobrrote ponujale kmetije Lužar, Matic in Pustotnik. Predstavila sta se tudi RAS Škofja Loka in TD Gorenja vas. Nejc Mravlja, znan kot imitator znanih osebnosti, je kulturno-glasbeni program odprl s pozdravnim nagovorom v vlogi dr. Rodeta, kasneje pa predstavil še del rokometne tekme.

To je bila zgolj ena izmed številnih tekem v

več kot 35 let dolgi sodniško-rokometni karieri Zvonka Kerna. Med obiskovalci je bil tudi Kernov dolgoletni sodniški prijatelj Janko Strel, s katerim sta 27 let skupaj sodila rokometne tekme. Strel je zbranim na kratko predstavil Zvonka Kerna kot rokometnega sodnika, ki je danes delegat in kontrolor rokometnih tekem.

Za glasbeno vzdušje je skrbel DJ Pero, predstavili pa so se tudi Poljanski štedietje, Anja Koračin na harmoniki ter Igor Mikolič - Lija, ki ustvarja in poje v istrskem narečju. Za presenečenje večera in piko na -i dogodka je poskrbela umetnica Alenka Petermel iz Gozd Martuljka, ki se že več kot deset let ukvarja s poslikavo telesa. Tako je za omenjeni dogodek poslikala Manco Mlakar iz Jesenic, ki ima sicer poljanske korenine. Poslikava zgornjega dela telesa je Petermelovi vzela kar nekaj časa, a je z izdelkom in izbiro modela počela veliko zanimanja in navdušenja. Nad poslikavami so bili navdušeni tudi otroci in kar nekaj jih je odšlo domov z delno poslikavo obraza.

»Prireditev je doživela zelo pozitiven odziv tako v Gorenji vasi kot tudi drugje. Zadovoljen sem, da so gostje od drugod lahko videli, kako lepa je Poljanska dolina. S prireditvijo je bil zelo zadovoljen tudi župan, za kar mi je tudi čestital,« je svoje vtise strnil Zvonko Kern.

Tudi obiskovalci so bili nad prireditvijo navdušeni, saj je bilo to nekaj novega, drugačnega in še nikoli videnega v Poljanski dolini – bila pa je prav takšna, kakršno si je Zvonko Kern želel.

Lidija Razložnik

V Domu občine je bilo na ogled veliko slik.

Poslanski premislek

O varčevanju in gospodarski rasti v državi

Slovenija danes deluje na proračunu, ki je bil pripravljen za 2,5-odstotno gospodarsko rast, ki pa je žal ne dosegamo. Zadnje leto beležimo celo padec za 0,9 odstotka bruto družbenega produkta. Če bomo zelo disciplinirani, bomo do leta 2015 približno uravnotežili proračun in s tem tudi rešili socialno državo.

V letu 2012 in 2013 bo skladno z zahtevami Pakta za stabilnost in rast potrebna fiskalna konsolidacija s ciljem znižanja javnofinančnega primanjkljaja pod mejo treh odstotkov BDP.

Vlada predlaga ukrepe za spodbujanje gospodarske aktivnosti, saj nam varčevanje ne koristi, če ne bomo zagnali našega gospodarstva. Dejstvo pa je, da imajo varčevalni ukrepi takojšnji učinek, medtem ko bodo ukrepi, ki bodo prinesli povečanje prihodkov, vidni z določenim časovnim zamikom.

Ukrepi za zagon gospodarske rasti so opredeljeni v nacionalnem reformnem programu za okrepitev gospodarske aktivnosti za leti 2012 in 2013.

Davek od dohodkov pravnih oseb vlada znižuje, da spodbudi gospodarstvo k vlaganju. Tudi z davčnimi olajšavami za investicije in raziskave ter razvoj želi vlada spodbuditi vlaganje in odpiranje novih delovnih mest. Gre tudi za pripravo nekaterih novih davkov ali povišanje obstoječih davčnih stopenj. Predlagane spremembe vključujejo uvedbo davka na finančne transakcije, dodatno obdavčitev nepremičnega premoženja večje vrednosti ter dodatno obdavčitev premičnega premoženja višje vrednosti.

Da bi se še dodatno prispevalo h konkurenčnosti slovenskega gospodarstva, so v naslednjih letih načrtovane še nadaljnje spremembe, namenjene hitremu in enostavnemu izpolnjevanju davčnih obveznosti, posebna pozornost pa bo namenjena malim in mikro podjetjem, s tem ko bodo odpravljene administrativne ovire, povečana uporaba elektronskega poslovanja ter uvedba sistema pavšalne obdavčitve.

Potrebna bo dokapitalizacija bank brez sodelovanja proračunskih sredstev, ne samo zaradi tega, ker tam ni denarja, ampak tudi zato, da na ta način začnemo signalizirati, da je Slovenija postala država, ki je odprta za tuje naložbe tudi na tistih področjih, kjer doslej ni bila.

Izkoristiti je treba potenciale, ki obstajajo na SID-banki. Država bo pripravila seznam možnih projektov za javno zasebno partnerstvo, zlasti na področju infrastrukture, energetike, okolja. Odpravila bo administracijske ovire, predvsem težave, povezane s prostorskimi in okoljskimi dovoljenji. Okrepljen bo program za pridobivanje veščin brezposelnih oseb ter njihovo hitrejšo izobraževanje. Uvedeni bodo posebni programi za mlade za razne mentorске sheme, se pravi za pomoč pri vključevanju mladih v prvo zaposlitev.

Irena Tavčar,
poslanka

Mineva 150 let od rojstva Antona Ažbeta

30. maja je minilo 150 let, odkar se je v Dolenčicah rodil slikar Anton Ažbe. Z obiskom njegove spominske sobe v rodni vasi so se mu poklonili člani Fotokluba Anton Ažbe in Združenja slikarjev Škofje Loke.

Ažbeta je usoda že v najstniških letih zvalila v Ljubljano, kjer je spoznal poznobaročnega slikarja Janeza Wolfa. Ta je v njem začutil izjemen slikarski talent in ga priporočil na dunajsko likovno akademijo. Po dveh letih je študij nadaljeval v Münchnu, kjer je kasneje odprl svojo znamenito slikarsko šolo.

Njegovih del ni veliko ohranjenih, pa vendar dovolj, da ga lahko prepoznamo kot umetnika, ki je popolnoma obvladoval risbo, anatomijo in učinkovitost barv. Z nanosom kristalno čistih barv na platno bi svoje portretirance upodobil skoraj s fotografskim realizmom, če mu pri tem ne bi bila pomembnejša tenkočutnost psihološkega izraza upodobljenec. Njegova sčasoma vedno širša poteza nanosa barv se v njegovem zadnjem delu *V haremu* že dotika polja simbolizma.

Njegovo šolo

so obiskovali številni tuji umetniki

Princip krogle in kristalizacija barv sta bili le dve osnovni tehnični vodili, na katerih je Ažbe zgradil svojo šolo, ki so jo poleg slovenskih impresionistov obiskovali tudi številni tuji umetniki: Vasilij Kandinski, Igor Grabar, Aleksej Javlenjski, Ludovik Kuba, Risto in Beta Vukanović, Nadežda Petrovič ... Zanimiva

družina umetnikov, zbranih iz vse Evrope, celo iz ZDA, govori o izjemni popularnosti tega šibkopostavnega poljanskega svetovljana, ki pa nikakor ni bila naključna. Izjemna svobodomiselnost in odprtost, s katerima je v šolo sprejemal učence vseh stanov in prepričanj, sta omogočala nadobudnim umetnikom, da so našli človeško in strokovno podporo za spopad z moderno umetnostjo, ki se je zadnje desetletje 19. stoletja že dodobra prilastila pravzaprav vseh izraznih področij.

Poseben pomen lahko slikarjem Ažbetove šole pripišemo tudi pri oblikovanju ideje o nacionalnem slikarstvu. Tudi sam je namreč sodeloval na veliki slovenski razstavi leta 1900, kjer so skupaj z impresionisti in drugimi sodobniki pokazali svetu »pravo slovensko umetnost«. Podobne težnje so uresničevali tudi drugi jugoslovanski narodi, saj je bil to še vedno čas, ko so se morali politično, predvsem pa kulturno podrejeni nemškim deželam. Vrhunec Ažbetove pedagoške kariere je bila nominacija za profesorja na dunajski akademiji v letu 1903, kamor pa nazadnje ni bil imenovan.

Kot poklon Ažbetu stoji več kipov

Ažbetov pomen za slovensko kulturo smo začeli odkrivati šele v zadnjem desetletju, ko ga

je kot sotvorca bavarskega Jugendstila začela prepoznavati najprej tuja stroka. Kakor je bil pomemben za slikarje iz območja bivše Jugoslavije, pa je njegova vloga še pomembnejša za rusko slikarstvo. Profesor Čistjakov

je Ažbeta tako zelo cenil, da je svoje študente z moskovske akademije rajši pošiljal k njemu, kot pa jih priporočal drugim akademijam. Vpliv Ažbeta sta zelo obsežno opisala Viktor in Irina Baranovski v knjigi Anton Ažbe in ruski učenci, ki je izšla leta 2002.

Leta 2004 mu je slovensko-bavarska naveza posvetila spomenik v parku, kjer je stala njegova šola. Portret je izdelal realistični kipar Mirsad Begić. Študije tega spomenika si lahko ogledate v Ažbetovi spominski sobi v Dolenčicah pod Javorjami, ki so jo v sodelovanju z Narodno galerijo Slovenije leto kasneje postavili njegovi sorodniki. Tu lahko izveste tudi kaj več o njegovem življenju in delu, v spominski sobi pa je možno videti tudi reprodukcije njegovih del. Pravi pomen so Ažbetu dodali tudi Ločani, saj so mu ob stoletnici smrti v alejo znanih Ločanov postavili kiparsko podobo izpod rok Metoda Frlica. Že od leta 1971, torej še iz časa skupne občine, pa pred njegovo rojstno hišo stoji kiparsko znamenje, ki ga je izdelal Tone Logonder.

Pod njegovim imenom deluje fotografski klub

Od leta 1985 naprej pod imenom Antona Ažbeta deluje fotografski klub. Njegova bogata zgodovina in vrhunski dosežki njihovih članov ponosno slavijo umetnika, ki so si ga v svojem ustvarjalnem in izobraževalnem programu vzeli za vzor. Ob 150 letnici rojstva so fotografi Ažbetovi domačiji podarili nekaj zanimivega fotografskega gradiva in obljubili, da bodo s svojim poslanstvom nadaljevali, in sicer tudi s tesnejšim sodelovanjem pri kulturnem programu obnovljene Ažbetove domačije.

V okviru 15. Šubičeve slikarske kolonije pa se je Ažbetu poklonilo tudi Združenje škofjeloških slikarjev. Tema kolonije je bila Portret, kar najbolj neposredno povzame vsebino Ažbetovega ustvarjanja. Ob obisku spominske sobe se je porodila ideja, da bi se ustvarjalni zanos po navdihu slikarja lahko tudi približal njegovi rojstni hiši.

Anton Ažbe je večino svojega ustvarjalnega življenja preživel na tujem in se je le redko vračal v rodno dolino. Vseeno pa njegovo življenje in delo govorita o tem, da je v sebi nosil čustva in prepričanje domačih ljudi. Ažbetovo življenje in delo vam izčrпно predstavijo v njegovi spominski sobi v Dolenčicah.

G. P.

90-letnica rojstva Iveta Šubica

Učenci so pod vodstvom Maje Šubic izdelovali freske

Devetdesetletnico rojstva poljanskega rojaka, umetnika Iveta Šubica, so učenci obeležili skupaj z Majo Šubic.

23. aprila je minilo 90 let od rojstva Iveta Šubica, umetnika, ki je nadaljeval slikarski rod Šubicev. Povezan je bil in je še vedno tudi z našo šolo, saj je v avli izdelal mogočno fresko po motivih del Ivana Tavčarja. Na naši šoli smo se ga ob 90-letnici njegovega rojstva letos spomnili že z razstavo reprodukcij njegovih del, ki so jih pri likovnem pouku izdelovali učenci 7. in 8. razredov.

V mesecu maju pa so učenci, ki so obiskovali izbirni predmet likovno snovanje v 7. in 9. razredu, imeli priložnost pridobiti posebno izkušnjo. Vključili so se lahko v delavnico izdelovanja freske. Le malo jih je, ki imajo v času osnovnega šolanja to možnost, in veseli so bili te izjemne izkušnje.

Tokrat je med učence prišla hči Iveta Šubica, umetnica Maja Šubic, ki se prav posebej ukvarja s fresko. Tako so pod strokovnim umetniškim vodstvom spoznavali zgodovino freske, njen nastanek in tehnične zanimivosti.

Najprej so narisali skice. Določili so barve, ki so za fresko predvsem zemeljske. Skico so prenesli na še svež omet. Najbolj zanimivo delo

pa je bilo barvanje freske. Za to se uporablja posebne pigmente, ki jih mešamo z apneno vodo. Izdelki učencev so na ogled v avli šole.

Bernarda Pintar

Udeleženci so letos portretirali

Štefanova hiša v Poljanah je tradicionalno gostila umetnike iz Slovenije in tujine. Kolonija, že petnajsta po vrsti, je potekala pod okriljem Združenja likovnih umetnikov Škofja Loka z novim predsednikom Mitom Gegičem. Posvečena je bila 150-letnici rojstva Antona Ažbete in 90-letnici rojstva Iveta Šubica.

V iskanju teme, ki bi bila dovolj odprta za vse udeležence kolonije, je Umetniški svet Združenja umetnikov Škofja Loka izbral temo Portret. V obrazložitvi teme je Gegič zapisal, da »termin portret lahko uporabljamo v simbolnem prostoru umetnosti. S takšnim prostorom, odprtim in pomenljivim, se letos spogleduje 15. Kolonija Iveta Šubica, ki se s tem žlahtim žanrom želi pokloniti obletnici dveh velikanov širše loške in panslovenske umetnosti.«

V sklopu kolonije je bilo v kar premajhnih, a prijetnih podstrešnih prostorih predavanje Freskantski opus Iveta Šubica, ob 90. obletnici umetnikovega rojstva, ki ga je pripravila kustosinja Medobčinskega muzeja Kamnik Saška Bučan. Polno dvoranico poslušalcev so na predavanju popestrili prijetni zvoki kitarskega tria Al Capone iz Škofje Loke. Predavanja so se udeležili tudi žena Iveta Šubica Sely de Brea Šubic in njegovi najozbli sorodniki.

V treh dneh so nastala raznolika dela od likovnih (risb, slikarskih, kiparskih in fotografskih del) do stripa in literature. Na ogled so bila v nedeljo. Razstavo sta si ogledala tudi domači župan Milan Čadež in škofjeloški župan Miha Ješe, ki se je udeležil tudi sobotnega umetniškega večera.

Kaj so povedali umetniki?

Iz izjave gosta, vizualnega umetnika Enrica Sinatra iz Italije, ki je bil tu prvič, smo izvedeli, da je za razstavo izvedel od mentorja in prijatelja Mita Gegiča. Kot pravi, je ustvarjati tu, prebivati tu, biti del skupine, deliti znanje in strast v umetnosti izkušnja, ki jo privoščijo vsakemu umetniku.

Vtise o Štefanovi hiši in koloniji je strnila Agata Pavlovec, prejšnja leta predsednica društva in motor dogajanja na koloniji: »Vtisi so zelo pozitivni. Veseli me, da je bilo letos veliko obiskovalcev na koloniji, veliko je bilo tudi tistih, ki so prišli na sobotni večer s pred-

vanjem. Mogoče je res bilo manj domačinov, vendar pa ni nič narobe, če pride v Poljane toliko Ločanov in spozna Štefanovo hišo, saj je ta tik pred začetkom delovanja, in mogoče lahko rečemo, da je to neke vrste promocija Štefanove hiše med Ločani.

Z organizacijo kolonije je ogromno dela, dolge so priprave in potem promocija. Tudi Štefanova hiša še nima vseh pogojev za takšna srečanja. Najbolj pogrešamo vrata v stranišču pa velik lijak, kjer bi lahko normalno pomivali in menjali vodo za pranje čopičev, ter neko miniaturno kuhinjo, da lahko skuha vsaj kavo. Zaradi tega je potrebno pri pripravi prostorov tudi veliko improvizacije, potrebne stvari prinesemo s seboj ali nam jih posodijo domačini. Kljub vsemu pa so to zadeve, zaradi katerih te tudi malo skrbi, kako jih bodo sprejeli gostje, predvsem tisti, ki so prvič v Poljanah, in seveda se nam na koncu oddahne, če so gostje zadovoljni in imajo o vseh dneh dobre vtise.

Na koloniji so udeleženci vseh generacij, vedno več je tudi umetnikov mlajše generacije. Naša kolonija se razlikuje od drugih po Sloveniji v tem, da na njej sodelujejo zelo različni umetniki in tako nastanejo dela, ki so bolj klasična oz. v klasičnih medijih, in tudi v novih medijih, kot so video, umetniška fotografija, vidimo lahko sodobne kiparske pristope, risbo, strip, različna slikarska dela in včasih nastane tudi kakšen literarni prispevek. Skratka, raznolikost v generacijah in v umetniškem izrazu.«

Tudi upravitelj hiše Boris Oblak je bil zadovoljen, saj, kot pravi, mora Štefanova hiša živeti in v njej je vse drugače, če se tu odvijajo umetniški dogodki. Z veseljem pokaže razstavo (dokler boste na vratih opazili plakat, ki vabi na 15. Kolonijo Iveta Šubica, bo razstava tu na ogled), v juliju pa se bo preselila v Sokolski dom.

Tadeja Šubic

Foto: Tadeja Šubic

Janez Plestenjak med ustvarjanjem

Sodelujoči na koloniji

Na koloniji je sodelovalo okrog 30 umetnikov. Med znanimi obrazi članov Združenja likovnih umetnikov Škofja Loka, ki smo jih pretekla leta srečevali v Štefanovi hiši (Marjan Žitnik, Marjan Prevodnik, Agata Pavlovec, Tomaž Lunder, Matej Plestenjak, Petra Plestenjak Podlogar, Janez Plestenjak, Maja Šubic, Rado Dagarin, Matjaž Bertonec, Jelena Bertonec, Barbara Demšar, Matej Bizovičar, Janez Hafner) smo drugo leto zapored opazili Borisa Oblaka, upravitelja Štefanove hiše, in nova obraza, mlado škofjeloško kiparko Barbaro Pintar in Sonjo Porle, etnologinjo in pisateljico, ki trenutno živi v Škofji Loki. Najč Slapar, Boge Dimovski, Irena Jeras Dimovska in Cveto Zlate so člani Likovnega društva Kranj. Drugi gostje iz Slovenije so bili Saša Bezjak, arhitektka Alenka Golob, ki je sodelovala tudi pri načrtu obnove Štefanove hiše, Irena Romih in režiser Amir Muratović, Alenka Vidregar, Vida Bolko, Vesna Černivec. Gostje iz tujine so bili Zlatko Krstevski (Makedonija), Todor Vasev (Bolgarija), Irena Gayati Horvat (Hrvaška), Enrico Sinatra (Italija) in Dieter Hammer (Nemčija).

Na drugi samostojni razstavi na ogled postavili šopke

Jana Rojc in Tadeja Šubic sta na drugi samostojni slikarski razstavi, ki sta jo postavili na zgornjem hodniku pred malo zbornico v OŠ Ivana Tavčarja, razstavili skupno 12 slik. Upodabljata šopke, ki so njuna skupna strast, medtem ko Jana rada riše tudi hiše in ribe, Tadeja pa pokrajine in portrete. Obe slikarki sta svoje znanje izpopolnjevali v slikarski šoli ME VI ART, kjer so skupaj postavili tudi razstave na Vrhniki, na Bledu v Vili Bled, v Besnici in Topolšici, samostojno razstavo pa sta poleg aktualne imeli tudi v Mercatorjevem nakupovalnem centru v Šiški. S KUD Trata - Gorenja vas sta razstavljali v Olimju in v knjižnici Medvode.

Razstava v Gorenji vasi bo odprta do sredine julija, ogledati pa si jo je mogoče vsak delovnik med 12. in 16. uro. V Štefanovi hiši v Poljanah bo odprta razstava poljanskih ljubiteljskih umetnikov v četrtek, 21. junija, ob 19. uri.

T. D.

ZAHVALA

Ob prerani smrti našega dragega moža, ata in starega ata Janeza Oblaka, Martinovega Janeza z Dolerje Dobrave, se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečeno sožalje, tolažilne besede, darovano cvetje, sveče in svete maše.

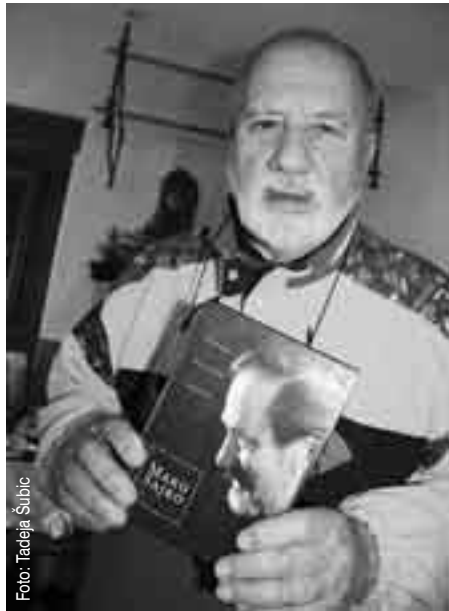
Posebno zahvalo izrekamo pogrebem, praporščakom, gasilcem, šoferjem, govorniku, sodelavcem podjetij Starman in KGZ, Društvu upokojencev, dr. Koprivcu in osebju bolnišnice na Jesenicah, pogrebniemu podjetju Hipnos, pevcem in župniku za lep pogrebni obred.

Hvala vsem imenovanim in neimenovanim ter vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na zadnji poti.

Žalujoci vsi njegovi

Častno Rajsko drevo za Mako Sajka

Mako Sajko, filmski scenarist in režiser, rojen v Trziču, že dolgo živi v Žabji vasi. Njegovi dokumentarni filmi so kratki, a provokativni in obravnavajo teme, ki jih ne bi izbrali kot lepši del naših opazovanj sveta. Pred kratkim je prejel nagrado za življenjsko delo na področju dokumentarnega naravoslovnega filma.

Sajko z zgoščenko, ki je bila izdana ob Badjurovi nagradi za življenjsko delo leta 2009.

Maja letos se je v občini Grad na Goriškem odvijal prvi Grajski festival, ki si bo prizadeval postati osrednja naravoslovno-varstvena prireditelja v regije, v širšem geografskem območju pa referenčni filmski festival z naravoslovno tematiko. V treh dneh so bili predstavljeni izbrani filmi o kulturi in naravi, z namenom promocije trajnostnega razvoja in spodbujanja k filmski vizualizaciji narave in kulturne krajine na Goriškem.

Med izbranimi filmi je bil tudi cikel kratkih dokumentarnih filmov Mako Sajka. Sajka je žirija v sestavi Leon Krpič, Aleša Valič in Vojko Anzeljc izbrala za posebno filmsko nagrado, častno Rajsko drevo za življenjsko delo z obrazložitvijo, da je bil Mako Sajko v 60-ih in 70-ih letih prejšnjega stoletja eden vodilnih dokumentaristov pri nas. Njegovi kratki, a polno pomenski dokumentarni filmi so bili odraz tistega časa in so burili duhove po vsem svetu. Nobena tema mu ni bila tabu, četudi na videz nepomembna ali skrita, njegova budno oko

in bister um sta vedno videla več. Nagrado je podelila Stanka Dešnik, idejna vodja G-rajskega festivala in motor dogajanja G-festivala.

Sajko je pred tremi leti prejel tudi Badjurovo nagrado za življenjsko delo. Filme Mariborski teden, Kje je železna zavesa, Strupi, Turnir pri Šumiju, Muzej zahteva, Samomorilci pozor, Plamen v dvonožcu, Slavica exception, Promiskuiteta in Narodna noša je ob tej priliki, decembra 2009, Filmski sklad Republike Slovenije izdal na zgoščenki in si jih je vredno ogledati. V času pred petdesetimi leti lahko zasledimo stične točke z današnjim časom in dogajanja danes.

Sajka sem obiskala na domu v Žabji vasi. Začudil se je, da vem, da je dobil nagrado, saj v naših bližnjih medijih o tem ni bilo nič objavljenega, in seveda pristal na pogovor.

Opozarjal je na neprijetne resnice

Kako je našel teme za scenarije in kaj je bil vzrok, da so bili središče njegovega ustvarjanja filmi, ki so bili za tiste čase provokativni, nenavadni?

Študiral je na Visoki filmski šoli v Beogradu, kjer je leta 1959 diplomiral. Leta 1964 je napisal in posnel film Strupi o onesnaževanju Slovenije. Na šoli je ta film veljal za najvišji možni dosežek pri ustvarjanju dokumentarnega filma. Od mlajših kolegov, ki so študirali v Beogradu, je izvedel, da ga predvajajo kot učno gradivo.

Pravi, da je v svetu okrog sebe opazal naravo in človeka ter z njima povezane plati življenja, ki niso bile ravno prijetne in vzorne za tiste čase. Zanimale so ga teme, povezane z manj svetlimi platmi tedanjega življenja v socialistični Jugoslaviji: onesnaževanje okolja in zdravje ljudi, problematika samomorov med mladimi, prostitucija pa tudi etnološka vsebina. Hotel je opozoriti na dogajanja okoli sebe, ki niso bila ravno prijetna resnica.

Njegovi dokumentarni filmi so bili kratki, od deset do 13 minut, a izrazito pripovedni in prodorni. V filmu Strupi ni govora, ni besedila, slika in glasba povesta vse. Sajko večkrat poudari, da glasba daje filmu pomemben poudarek in ob ogledu filma to razumeš. Sam pravi, da je glasba sestavni del filma,

ritem glasbe mu daje poudarek, ima svojo izrazno moč in podpira filmsko zgodbo. Pravi, da mu je žal, ker se nagrade za glasbo v filmu ne podeljujejo. Je pa eden njegovih filmov dobil nagrado za glasbo na glasbenem in ne na filmskem področju.

Črna pika zaradi problematične vsebine

Mnogo filmov je bilo nagrajenih, vendar pa niso bili vsi predvajani. Zakaj?

Kar nekaj filmov so zaradi problematične vsebine vtaknili v bunker, ker niso imeli tako imenovane cenzurne kartice tedanje oblasti, ki je dovoljevala predvajanje. Posebej se je zataknilo pri filmu Samomorilci, pozor. V tem dokumentarcu se je dotaknil samomorov med mladimi. V tistih časih je veljala prepoved pisanja o tej temi. Na to, da bodo lahko sledile posledice, ga je opozoril tudi dr. Milčinski, ki mu je kot osnovo za film omogočil vpogled v svojo študijo o samomorih. Do tedaj skrbno skrita problematika je sprožila številne komentarje v tujini in nato odziv domačih oblasti nanje. Jugoslavija je bila namreč takrat svetu prikazana kot ljudem in sploh mladini prijazna država. Statistika je kazala drugače: samomorilnost med mladimi je bila med najvišjimi na svetu.

Pri pisanju scenarija se je oprl na to študijo in policijske dosjeje, ki jih je študiral celo leto. S filmom si je prislužil veliko črno piko in težave pri sprejemanju njegovih scenarijev. Vendar pa so bile prav zaradi aktualne problematike posledice za rizično skupino ljudi pozitivne. Sklicana je bila konferenca na to temo, delovati je začel SOS telefon, odprli so ambulate za paciente, ki so imeli samomorilsko nagnjenost ali so že poskušali narediti samomor, ukvarjali pa so se tudi s svojci. Film je na 15. Festivalu jugoslavenskega dokumentarnog in kratkometražnog filma leta 1968 prejel nagrado za režijo, sicer pa je prejel kar tri nagrade. Kot je napovedal dr. Milčinski, so se posledice filma kmalu dotaknile Sajka in naročil za delo je bilo vedno manj ali pa scenariji niso bili sprejeti.

Posnel bi film o Krpanu

Po tem letu je sicer posnel še nekaj filmov, med drugim etnološka filma Plamen v dvonožcu in njegov zadnji Narodna noša, Slavica exception in Promiskuiteta o nenavadnih ljubezenskih razmerjih. Nato je zapustil svobodni status in se zaposlil na republiškem Zavodu za šolstvo. Tu je opravil pionirsko delo pri uvajanju izobraževalnih tujih in domačih filmov v dopoldanski šolski televizijski program. Gotovo se med bralci še kdo spomni dopoldanskih šolskih ur pred televizijskimi sprejemniki v šoli ali doma. Iz tistega časa (1991) izvira tudi njegov naravoslovni film Čudoviti svet mineralov z glasbo Lade Jakša.

Kaj bi posnel danes, če bi imel priliko? Brez razmišljanja odgovori, da bi bil to celovečerni film o Martinu Krpanu, za katerega je napisal scenarij. Film je izrazito kostumski. Taki filmi pa niso poceni in to je bil glavni razlog, zakaj ni bil posnet.

Tadeja Šubic

Gorski tekači v Sloveniji

V majski izdaji novic Svetovne zveze za gorske teke (WMRA), ki deluje pod okriljem Mednarodne atletske zveze (IAAF) med drugim poročajo tudi o mednarodnem tekmovanju v gorskih tekih za mladince, ki ga je pred letom dni organizirala naša občina.

Iz 13 držav se je na progo v Gorenji vasi podalo skupno 75 tekačev.

Da ima Slovenija na področju tega športa dober ugled, dokazujejo tudi drugi dogodki, opisani v novicah, ki so se že zvrstili pri nas, ali pa bodo – prav tako pod okriljem WMRA – na sporedu

v naslednjih mesecih. Tako so lani le nekaj dni pred nami v Podbrdu gostili svetovno prvenstvo v gorskem maratonu, kjer je, kot poročajo v novicah WMRA, teklo kar 405 tekačev iz 18 držav.

Na lanskem prvenstvu WMRA je bil zelo uspešen tudi naš tekač Simon Alič. Druga od petih tekem letošnjega tekmovanja bo v Sloveniji 29. julija, še navajajo v glasilu. Tekači se bodo pomerili v gorskem teku na 9,6 km dolgi progi od doma v Kamniški Bistrici (600 m nadm. v.) na Grintovec (2558 m).

P. N.

Alič zopet nepremagljiv v teku na Blegoš

Športna prireditve KBK ali gorski tek/hoja na Blegoš in nazaj je z vsako izvedbo boljše. Udeležba je večja, izboljšujejo se rezultati nastopajočih, konkurenca je močnejša. V treh letih obstoja te športne prireditve, ki v kraje pod Blegošem in na prireditveni prostor v Kopačnico privabi veliko število tekačev, ljubiteljev narave in navijačev, je bil trikrat postavljen tudi rekord proge.

Letošnjega KBK se je udeležilo 105 tekačev in tekačev in prav vsi so se na cilj vrnili prej kot v štirih urah, kar je tudi časovna omejitev. V kategoriji članic do 39 let so bile najhitreje Špela Zupan (KGT Papež) s časom 1:26:46, Maja Peperko (Ljubljana) in Polona Mlakar (Tekški forum). Mihaela Tušar (ŠD Nanos) je bila z 1:34:44 prva v kategoriji članic od 40 do 49 let. Sledili sta ji Marinka Lapajna (Idrija) in Ana Jelovčan (Virmaše). Tušarjeva je bila v vseh treh izvedbah KBK vedno najhitrejša v svoji kategoriji. V kategoriji veterank nad 50 let pa so bile najhitreje Marija Moser (Grenc) s časom 2:04:40, Jožica Masko (Piran) in domačinka Andreja Kokalj (ŠDMH). Mosarjeva je v svoji kategoriji prav tako slavila že v preteklih izvedbah KBK.

Med člani do 39 let so bili najhitrejši Peter Lamovec (ŠD Tabor Žiri Salomon) z 1:08:10, Gašper Bregar (KGT Papež – scott) in Matija Oblak (ŠD Poljane). Simon Alič je slavil v kategoriji članov od 40 do 49 let. S 13 km dolgo progo z višinsko razliko 1060 m je opravil v času 1:07:27, dosegel

nov rekord in ponovno postal absolutni zmagovalec KBK. V kategoriji sta mu sledila Metod Bregar (KGT Papež) in Andrej Trojer (SK Ihan). Med veterani od 50 do 59 let je bil najhitrejši Janez Pirnar (Kranj) z 1:23:53, drugi je bil Andrej Jesenko (Stara Loka), tretji pa Gojko Zejak. V kategoriji veteranov nad 60 let sta prvi dve mesti zasedla Janez Kisovec (Delnice) z 1:44:02 in Lojze Kovič (Pr'sedmic) z 2:06:56.

KBK se je udeležil tudi župan Milan Čadež, ki ni zamudil še nobene izvedbe. Najstarejši tekmovalac je bil Lojze Kovič, letnik 1940, najmlajši pa Aljaž Lamprecht, letnik 1999. V kategoriji 100+ pa so prva tri mesta zasedli Boštjan Jezeršek (ŠDMH), Jani Potočnik (Dolenja Dobrava) in Peter Prelog (ŠDMH).

Na prireditvenem prostoru so si obiskovalci lahko ogledali in preizkusili športno obutev ene izmed blagovnih znamk ter poskusili domače dobrote, ki so jih na stojnicah ponujale kmetija Matic, kmetija Andrejon in Nežka Demšar iz Krnic pri Novakih. Letošnja posebnost na

stojnicah sta bila pršut in teran, ki sta pritegnila marsikatero obiskovalca.

»Poleg vseh, ki nam običajno pomagajo pri organizaciji prireditve, nam je tudi tokrat najbolj pomagala mati narava, ki je v kraje pod Blegošem pripeljala čez sto tekmovalcev iz vse Slovenije, natančneje 105 prijavljenih se je podalo na Blegoš in nazaj. Prav vsi so brez problemov prišli nazaj v dolino, vsi prej kot predpisuje časovna omejitev. To pomeni, da je prireditve primerna tudi za pohodnike. Že kot pohodnik lahko torej prideš na Blegoš in nazaj v štirih urah. Je pa seveda treba imeti vsaj nekaj fizične pripravljenosti za tak podvig. Glede na to, da je prireditve potekala šele tretjič, smo lahko z udeležbo, izpeljavo prireditve, predvsem pa pozitivnimi odzivi več kot zadovoljni. To pa je tudi obveza za nas organizatorje, da naslednje leto sredi maja spet 'napademo' Blegoš. Bomo pa letos še enkrat šli proti Blegošu, v septembru organiziramo kolesarski vzpon,« je v imenu organizatorja ŠDMH povedal Niko Stržinar.

Lidija Razložnik

Kam junija in julija?

- 30. junij: **Dan športa in zabave** na igriščih OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas. Organizira klub Mladinska.
- 4. julij od 7. do 13. ure: **Krvodajalska akcija** v OŠ Ivana Tavčarja v Gorenji vasi. Organizira KORK Gorenja vas.
- 4. julij od 16. do 19. ure: **Ekološka tržnica** na Mestnem trgu v Škofji Loki. Organizira RAS.
- 8. julij: **Pohod na Lučki Dedec**. Delno zahtevna označena pot, 6 ur hoje. Dodatne informacije in prijave pri vodniku Dragu Trčku na telefonski številki 031/364-859 in pri vodniku Tinetu Bogataju na telefonski številki 040/377-356. Organizira PD Gorenja vas.
- 11. julij od 16. do 19. ure: **Ekološka tržnica** na Mestnem trgu v Škofji Loki. Organizira RAS.
- 13.–15. julij in 20.–22. julij ob 21. uri: **Dogodivščine dobrega vojaka Švejka**. Vstopnina. V Škocjan pri Domžalah vabi Kulturno društvo Mirana Jarca. Več na spletni strani www.studenec.net.
- 15. do 16. julij: **Pohod na Kriške pode – od Zadnjice do Vrat**. Zahtevna pot, skupni čas hoje 16 ur. Dodatne informacije in prijave pri vodnici Vesni Šinkovec na telefonski številki 041/242-390 in pri vodniku Jaku Trčku na telefonski številki 051/356-566. Organizira PD Gorenja vas.
- 18. julij od 16. do 19. ure: **Ekološka tržnica** na Mestnem trgu v Škofji Loki. Organizira RAS.
- 25. julij od 16. do 19. ure: **Ekološka tržnica** na Mestnem trgu v Škofji Loki. Organizira RAS.
- 28. julij ob 19:30: **Lepo je res na deželi** – kmečka igra z naslovom Ljubezen na seniku z gostoma Eriko in Damjanom. Organizira TD Žirovski Vrh.
- 29. julij od 10. ure dalje: **Praznik žetve na Žirovskem vrhu** – celodnevni program z demonstracijo kmečkih in gozdarskih strojev, prikazi starih del in običajev, zabaven šov – parodija na oddajo Na zdravje – Buh pomagej!, številni ansambli ... Organizira TD Žirovski Vrh.
- 29. julij ob 9. in 11. uri: **Ogled slemenske utrdb Rupnikove linije na Golem vrhu**. Organizira TD Žirovski Vrh.

Pokal polanskih puklov

Najprej na Stari vrh

Tudi v letošnjem letu se bodo kolesarji lahko udeležili Pokala polanskih puklov in tako poskušali v najkrajšem času prikolesariti na Stari vrh, Pasjo ravan, Javorč in Blegoš.

Zadnji vzpon je najdaljši, saj bo treba prekolesariti 13 km in premagati 980 metrov višinske razlike. Vzpon na Pasjo ravan pa bo nekoliko daljši, saj so organizatorji pripravili novo, daljšo traso na relaciji Todraž–Lučine–Pasja ravan, ki je dolga približno 11 km.

Pokal organizirajo športna društva Poljane, Špič Lučine, Sv. Urban in Mar-mor Hotavlje. Točkujejo se vse štiri kolesarske dirke, osnovni namen vzponov pa je udeležencem predstaviti lepote in zanimivosti škofjeloškega hribovja in med drugim tudi promocija kolesarstva in turizma v dolini.

Prvi bo 10 km dolg vzpon na Stari vrh, in to 21. julija v organizaciji ŠD Poljane. Sledila bosta vzpon na Pasjo ravan 5. avgusta v organizaciji ŠD Špič Lučine ter 10 km dolga kolesarska dirka na Javorč, ki ga ŠD Sv. Urban organizira 18. avgusta. Z vzponom na Blegoš 23. septembra, v organizaciji ŠDMH, se bo tekmovalje polanskih puklov končalo.

Prijave na dirke niso potrebne, saj velja oblika in način prijave, kot jo ima običajno posamezni organizator vzponov. Prav tako je udeležba na pokalu brez dodatne startnine – velja zgolj običajna startnina posameznega organizatorja. Udeleženci pokala so vsi, ki startajo na posamezni dirki. Točke, pridobljene na posameznih dirkah, se bodo med seboj seštevale. Za točkovanje se bo uporabil t. i. smučarski sistem. Na vsakem vzponu bo točke pridobilo prvih 30 tekmovalcev v posamezni kategoriji. Prvi dobi 100 točk, drugi 80 itn. Če bo na posameznem vzponu v posamezni kategoriji sodelovalo pet ali manj tekmovalcev, se bodo za to kategorijo na omenjenem vzponu podelile polovične točke. Ženske bodo tekmovalce v kategoriji do 30 in nad 30 let, moški pa v kategoriji do 30, od 31 do 40, od 41 do 50 in nad 50 let. Na vsaki tekmi bo prvi v kategoriji dobil majico zmagovalca kategorije na tisti tekmi (ne glede na trenutno skupno uvrstitev v pokalu). Na zadnjem vzponu pa prvi trije v vsaki kategoriji prejmejo pokal in praktične nagrade. Več informacij o pokalu in posameznih vzponih je mogoče dobiti pri društvu, ki vzpon organizira.

Lidija Razložnik

Na prvem kvizu zmagala gorenjevaška ekipa

OŠ Ivana Tavčarja je gostila udeležence in obiskovalce prvega kviza Kako dobro poznaš svoj kraj?, ki ga je organiziralo TD Gorenja vas. Ekipi OŠ Gorenja vas in OŠ Poljane, vsaka je štela pet članov, sta se pomerili v poznavanju štirih področij občine.

Dogodek sta vodila Lea in Jan Bašelj, ki sta pred začetkom kviza pred mikrofonom povabila predsednika TD Gorenja vas Zvoneta Bašlja. Zbrane sta nagovorila tudi ravnateljka obeh šol Metka Debeljak in Izidor Selak.

Štiri sklope vprašanj na temo geografije in zgodovine občine, znanih osebnosti in novosti v občini na področju turizma so sestavili člani TD Gorenja vas, sodelujoči ekipi pa sta se na kviz pripravljali skupaj z mentoricami. Ekipo Gorenje vasi so sestavljali Tanja Pivk, Tamara Klemenčič, Zala Filipič, Saša Rauter ter Jaka Osredkar pod mentorstvom Mirjam Šinkovec. Ema Berčič, Anja Dolinar, Meta Gantar, Marija Možina in Anže Čadež so sestavljali ekipo OŠ Poljane, njihovi mentorici pa sta bili Cilka Čibej in Sonja Homec.

Sodelujoči ekipi na kvizu – OŠ Poljane in zmagovalna OŠ Ivana Tavčarja

Kviz so z nastopi popestrili še Mladinski pevski zbor OŠ Poljane pod vodstvom Matjaža Slabeta, FS Javorje, flavistka Hana Kavčič in Nika Selak s predstavitvijo svoje plesne koreografije. »S celotno organizacijo in izpeljavo kviza sem zelo zadovoljen. Malo manj sem zadovoljen z obiskom kviza. Želel in upal sem, da bodo prišli starši skupaj z otroki, da bo obisk večji, saj je kviz zelo poučen za vse občane občine. Na večjo udeležbo upamo v prihodnjem letu, ko bo kviz gostila OŠ Poljane. Po mojem mnenju bi morali občani pri takšnih prireditvah bolj stopiti skupaj, zlasti na področju, na katerem spoznavamo svoj kraj. TD Gorenja vas se bo še naprej trudilo za to in upamo, da se bo naš trud nekega dne obrestoval ter da bodo tudi vsi drugi občani imeli tako radi Poljansko dolino, kot jo imamo mi,« je po koncu kviza povedal predsednik TD Gorenja vas Zvone Bašelj.

Obe ekipi sta prejeli priznanja, majice z logotipom TD Gorenja vas in čokolade. Vrednostni bon gostilne Blegoš iz Javorij je šel v roke ekipe OŠ Poljane, OŠ Ivana Tavčarja pa je prejela bon gostilne Pr' sedmic. Da je kviz potekal nemoteno in po pravilih, je skrbela tričlanska komisija v sestavi Milan Ferenčak, Metod Eržen in Matjaž Šifrar. K izvedbi kviza pa so med drugim prispevali tudi sponzorji, ki jim gre posebna zahvala, in sicer Občina Gorenja vas - Poljane, gostilni Blegoš in Pr' sedmic, Topos Hotavljje, Adam Berčič, s. p., in Pustavrh Aleš, s. p.

Lidija Razložnik

Srečanje citrarjev na Ermanovcu

Citrarji s športniki na Ermanovcu že dvaindvajsetič

Tokratnemu srečanju citrarjev, na katerem so se predstavili tudi športniki, je vreme vseskozi prizanašalo. Če se je lani prireditev začela v dežju in je do večera sonce vse bolj ogrevalo vzdušje, se tokratno nedeljsko popoldne ni odprlo sončnim žarkom. So se pa zato glasbi na svojih citrah odprli predvsem mladi glasbeniki.

V uradnem delu so nastopili Katarina in Neža Brelj iz Jesenic, Tjaša Dakič s Kladja, Ines Hvala Dolenc iz Tolmina, Iztok Hadalin iz Cerknega ter Dejan Praprotnik iz Podnarta, ki je tudi učitelj citer na daljavo. Poleg večinoma mladih citrarjev sta nastopila še dva harmonikarja, David Brelj iz Jesenic ter domačin Gašper Šega.

Popoldne se je prepletalo ob druženju s športniki. Pred mikrofonom so organizatorji povabili Draga Freliha, alpinista, gorskega reševalca in turnega smučarja z Gorenjih Brd, ki je že spregovoril o svojih načrtih za prihodnje leto. Župan Milan Čadež je predstavil pred kratkim odprt občinski kolesarski krog, obiskovalcem pa je prinesel tudi brezplačne zemljevide, ki so jih pripravili za promocijo kroga. Jožko Štucin je povedal kar nekaj zanimivosti o Društvu letalcev Kragulj s Sovodnja, ki so nameravali poskrbeti za demonstracijo, a jim jo je zagodlo vreme. So jo pa izpeljali člani Karate kluba Ronin iz Poljan, ki so zbrane tudi najbolj navdušili. Z navzočimi so delili novico, da je eden njihovih članov, Jurij Šubic, prav na ta dan v Parizu osvojil naslov evropskega prvaka v kategoriji veterani kumite (borbe).

Na jesensko gobarsko razstavo (ta bo letos 2. septembra) so povabili škofjeloški gobarji s predsednikom Vilijem Hajdinjakom na čelu, saj so

Fantje Tria Šubic ob prejemu slike za petletnico delovanja

na Ermanovcu že nabrali prve gobe. Organizator, Planinsko društvo Sovodnj, je ob koncu uradnega dela prireditve 'hišnemu' ansamblu na Ermanovcu, Triu Šubic, ob petletnici delovanja poklonil sliko, na kateri so vsi trije člani z ermanovsko kočo v ozadju.

Damjana Peternej

Srečanje na Javorču

Gasilce s pozivnikom premalo cenimo

Gasilci OGP Gorenja vas - Poljane, nosilci pozivnikov, so se zbrali na družabnem srečanju na Javorču. Srečanja, ki ga je tokrat organiziral PGD Gorenja vas, se je udeležilo približno 90 gasilcev.

Zbrani so si ogledali utrdbo Rupnikove linije na Golem vrhu ter izvedli tekmovanje v streljanju z zračno puško. Zbrane sta nagovorila tudi podžupan Tomaž Pintar in poveljnik OGP Gorenja vas - Poljane Roman Kokalj, ki je po končanem srečanju med drugim povedal: »To so druženja, na katerih obudimo spomine na izjemno zahtevne intervencije. Želim si, da bi srečanja ponovno postala tradicionalna, kot so že bila včasih, a smo jih bili primorani opustiti zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Tako bi se srečali vsi 'pozivnikarji' vsaj enkrat na leto in ne le na intervencijah in izobraževanjih, saj so

taka srečanja sproščena, vzdušje pa boljše.«

Kot je povedal predsednik PDG Gorenja vas Boštjan Reberšek, je bilo srečanje izvedeno zelo dobro in je potekalo v sproščenem vzdušju. Upa, da bo za tovrstna srečanja posluh in da bodo ponovno postala tradicionalna. Tako Kokalj kot Reberšek sta si enotna, da bi se morali gasilci, ki sestavljajo »prvo bojno linijo«, srečevati vsako leto. To so namreč ljudje, ki imajo pri sebi pozivnike vse dni v letu in štiriindvajset ur na dan. Njim se na vseh področjih daje premajhen pomen glede na to, da jih vodi moralen, etičen in človeški odnos do ljudi, ki potrebujejo pomoč.

Lidija Razložnik

Foto: Jure Trlep

Oreh – energijska bomba za možgane

V starih časih so ljudje verjeli, da je oreh rastlina, ki varuje pred nesrečo. Vse stare kmetije imajo oreh ali dva v sadovnjaku. Tisti, ki imajo veliko prostora okrog hiše, naj ga le zasadijo, saj je zdravilen od popkov, listov, zelenih plodov do jedrc.

Oreh je lupinast sadež, ki krepí, nadomešča, lepša in varuje. Ker vsebuje različne sestavine, ga uživamo surovega, mletega kot dodatek k solatam, sadju, kolačem in drugim jedem.

Liste nabiramo junija, nezrele plodove junija in julija, lubje, popke in mačice aprila, zrele plodove pa septembra ali oktobra. Orehi popki so odlično sredstvo proti prhljaju, izpadanju las in za zdravljenje obolelega lasišča. Z njimi masiramo lasišče.

Poparek iz orehovitih mačic se uporablja kot obkladek proti pokanju kapilar, pri različnih ranah, notranje pa v primeru driske in pri krvavitvah.

Mladi in sveži orehi listi vsebujejo sredstvo za barvanje kože in las. Sveži listi se uporabljajo za obkladke pri ranah, saj preprečujejo vnetje. Za zdravljenje belega toka se uporablja poparek iz svežih ali posušenih orehovitih listov, s katerim izpiramo nožnico. Sveži orehi listi se uporabljajo tudi pri izpadanju las. Pripravimo močan čajni poparek in z njim masiramo lasišče. Prav tako se močnejši čajni poparki uporabljajo za grgranje pri vnetem grlu in za kopel pri ozeblinah. Liste so uporabljali in jih še danes uporabljajo za odganjanje hišnega mrčesa: bolh, mravelj, stenic, moljev. Po stanovanju nastavimo orehove vejice ali zmečkamo suhe liste in jih damo v vrečko iz blaga.

Iz zelenih orehov se pridobiva tudi orehovo olje, ki se uporablja kot zaščita za kožo. Olje se

uporablja v številnih dietah kot začimba za solate, zlasti pri boleznih želodca in črevesja. V orehih je snov, ki zavira rakava obolenja. Za zdravljenje črevesja in želodca rabimo za čajni poparek štiri sveže liste ali veliko žlico suhih zdrobljenih listov, ki jih prelijemo z litrom vrele vode, pokrijemo in pustimo stati eno uro ter jih nato precedimo. Pijemo po dva decilitra čaja dvakrat na dan.

Zaradi povzročanja prebavnih težav in težav z zgago orehom danes v prehrani pogosto delamo krivico. Ne pomislimo pa, da jih ponavadi uživamo v jedeh, ki pridejo na mizo šele ob koncu obilnih gostij in so že same po sebi dovolj težke in obremenjujoče za želodec. Najbolj znani orehi poslastice iz tradicionalne slovenske kuhinje sta potica in prekmurska gibanica.

Surova jedrca brez testa in dodatkov so odlični vir energije in hranil. Orehova jedrca se priporočajo za nosečnice, saj vplivajo na razvoj zarodkovih možganov. Prav tako jih priporočajo ljudem z nizkim krvnim pritiskom in otrokom v razvojnem obdobju. Ljudje, ki imajo težave z želodcem, naj uživajo orehe po svoji presoji.

Seme oreha ima višjo energijsko vrednost kot meso. Orehi so energijska bomba za možgane, zato naj otroci mislije ali razne kosmiče, sadne in zelenjavne solate pripravljajo z nasekljanimi orehi, prav tako je jogurt s sadjem in orehi odlični obrok za možgane, željne uspešnega študija.

Iz zelenih lupin se pripravlja orehov liker, ki je znano ljudsko zdravilo za vsa obolenja želodca. Zelene orehe v nogavici s kladivom zdrobimo, da nimamo ves teden rumeno-črnih prstov. Stresemo jih v žganje in pustimo tri tedne namakati. V vodi prekuhamo sladkor in po svoji presoji zalijemo dobljeno tinkturo. Lahko dodamo nekaj kapljic stisnjene pomaranče. Mleti orehi se hitro pokvarijo, zato preverite datum na vrečki. Zaradi škropljenja jedrc, da izgledajo lepše, raje kupujemo domače orehe in jih shranimo na temno v stekleno posodo, hladilnik ali v skrinjo.

Obstaja veliko receptov za sladice, kjer so orehi kot dodatek: zavitki, peciva, torte, kroglice ... A poskušajmo jih dodajati čim več k neprekuhani hrani, ali pa jih postrezimo pri obroku kot okras. Zelo okusna je zelena solata, posuta z orehi, sezamom in drobnjakom. Kar poskusite.

Jana Rojc

Čebelji pik

Življenje žrtvujejo za obrambo družine

Za večino ljudi čebelji pik ni nevaren in povzroči samo bolj ali manj bolečo oteklini, ki v nekaj urah ali nekaj dneh mine. Bolečina je odvisna od mesta pika. Če smo pikom pogosto izpostavljeni, se nanje navadimo in je reakcija manjša. Zdrav odrasel človek lahko varno prenese kar do tisoč čebeljih pikov, za otroka pa jih je lahko usodnih že precej manj.

Vedno znova me preseneča, koliko ljudi (nečebelarjev) ima izkušnjo s čebeljim pikom. Sam se z njim, dokler se nisem začel ukvarjati s čebelarstvom, nisem nikoli srečal. Zdaj mi čebele letno namenijo nekaj deset pikov in pošteno povedano – zaslužim si jih, saj stikam po njihovih domovanjih.

Kranjska čebela je v primerjavi z drugimi podvrstami čebel zelo miroljubna in nas ne bodo pičila brez razloga. Če prileti v stanovanje, je povsem nenevarna. Njena edina skrb je, kako najti pot ven. Če pa bosi stopimo na cvet s čebelo, pa ji pika seveda ne smemo zameriti. To je tudi najpogostejši primer pika, s katerim se srečajo nečebelarji. Nevarnost pika je lahko tudi v neposredni bližini čebelnjaka, zlasti če smo prepoteni ali nadišavljeni. Čebela v nasprotju z oso, sršenom ali čmrljem pika ne preživi. Svoje življenje žrtvuje za obrambo družine.

Kako ukrepati po piku? Nežno izvlečemo

želo in pazimo, da ne prebodemo vrečice s strupom, ki je povezana z želom. Mesto vboda lahko speremo z vodo, nato pa ga namažemo z antiseptično in antihistaminsko kremo, kar bo ublažilo vnetje, bolečino in srbenje. Na boleči del lahko polagamo hladne obkladke.

Alergija na pik je lahko usodna

Približno pol odstotka ljudi razvije alergijo na čebelji strup. Ko se enkrat pojavi, jo lahko pričakujemo ob vsakem pik enake ali sorodne žuželke. Za človeka, ki je alergičen, je lahko usoden že en sam pik. Tudi za tiste, ki niso alergični, je pik lahko zelo nevaren, če žuželka piči v usta ali v žrelo. Ker otekline ovira dihanje, se prizadeti lahko celo zaduši.

Če je pikov več, se sprosti več strupa, zato je tudi večja možnost resnejše sistemske reakcije. V tem primeru poiščimo zdravniško pomoč. To storimo tudi, če se bolečina in srbenje stopnju-

jeta. V tem primeru gre lahko za alergijsko reakcijo, znaki so lahko še slabost, vrtoglavica, glavobol in bolečine v trebuhu. Zelo resen znak so težave z dihanjem in otekanje drugih delov. Otekanje je zlasti izrazito na ustnicah, jeziku in v grlu, zato otežuje dihanje. Prizadeti lahko celo izgubi zavest.

Reakcija ob prvem piku običajno ni nevarna. Ob prvem pik namreč telo čebelji strup šele prepozna za tujega, ob naslednjem vnosu strupa pa se nanj burno odzove. Alergija na čebelji strup se lahko razvije tudi kasneje, torej tudi pri tistih, ki prej niso bili alergični.

Zdravilni piki ...

Čebelji strup pa ni samo v nadlogo in strah tistih, ki so nanj alergični, ampak ima tudi zdravilne učinke. Z njim na primer zdravijo multiplo sklerozo in limsko boreliozo. Že v majhnih količinah deluje protimikrobno in protibolečinsko ter spodbuja imunski sistem. V medicini danes večinoma ne uporabljajo več neposredno čebeljih pikov, ampak strup, ki ga čebelam odvzamejo tako, da ne umrejo. Terapije lahko potekajo samo pod nadzorom zdravnika.

Danilo Bevk

Kulturno dejavna od malih nog

Lojzka Jezeršek s Sovodnja je tako kot vsi naši najstarejši občani sprejela in preživela kar nekaj državnih ureditev in v osebnih dokumentih sledila več državam, čeprav že vse življenje živi na isti domačiji.

V šolo je hodila na Sovodnj na Opalto, eno leto tudi v sokolski dom. Na poti ni bilo nikoli dolgčas, saj so si imeli z Jakapovo Rozinko, Matješkoviimi Angelo, Pavlo, Ančko in Anžetom vedno kaj povedati. Kjer zdaj stoji šola, je bil včasih precej visok hrib. Po njem sta rasli praprotni in robida, po sredi pa je bila steza, po kateri so obvezno šli, četudi je bilo mokro. Učitelje ima v dobrem spominu. Tušar jih je poučeval petje. Peli so tudi na koru v cerkvi v Novi Oselici. Povabljen je bila k telovadbi k Sokolom na Sovodnj, a ji oče ni dovolil. Prepričana je, da je tudi zato tisto leto imela pri enem predmetu nižjo oceno, drugače je posegala po najvišjih dveh. Želela je študirati, postati učiteljica, a pri hiši za uk in bivanje v drugem kraju takrat ni bilo denarja.

Za druženje ljudi so včasih prirejali enodnevnne tabore po večjih krajih v okolici. Peljali so se z *lojtrnim* vozom, ki so ga prejšnji dan dekleta okrasila s pletenimi venci, fantje so pritrtili smrečice z zastavicami. Pred nastopom je bila pod kakšno lipo maša, sledili so govori. Vse do zgodnjega popoldneva je igrala godba na pihala, različno stara dekleta in fantje pa so telovadili. Imeli so enotna oblačila. Kratka temna krila, spodaj obvezno črne

hlače in bele bluže, vse narejeno po določenem kroju. Lojzka je sodelovala tudi v folklorni skupini deklet, ki je delovala le eno leto.

Že kot šolarka je hodila z materjo na dnino h kmetom, kasneje tudi sama. »Za vse *konfine* med kmetijami vem!« pravi Lojzka. Dokler ni bila poročena, je dobivala plačilo v denarju. Pozneje, ko so popravljali hišo, je delala za protiusluge, saj je bilo treba zaslužiti *furmana*, material in drugo, tudi žito za moko.

Pri dvajsetih se je poročila z Grudnovškim Petrom iz sosednje vasi. Starši so morali podpisati, ker po takratnih zakonih še ni bila polnoletna. Fant je delal na Koroškem. Začeli so govoriti, da bodo vse samske moške napotili na delo v tovarne v Nemčijo. V strahu pred tem sta se poročila med vojno, leta 1943, ko je bilo treba zbrati polno papirjev. Župnika v Novi Oselici sploh ni bilo. Tako so cerkveno poroko opravili v Škofji Loki, kasneje še civilno v Kranju. Mož Peter je moral z Dunaja dobiti potrdilo, da ni bil nikoli kaznovan. Priči sta bila kar dva uradnika, ki sta jima dala celo po pet mark. Ko sta mladoporočenca prišla iz urada, je zatulila sirena. V zavetje sta tekla vsak na svojo stran in se tistega dne nista več videla. Lojzka je odšla na avtobus in domov, mož pa na vlak za Koroško. Obiskovala ga je, domov pa je prinesla še kakšen kilogram soli, ker jo je bilo sicer težko dobiti. Vrnil se je šele po vojni.

Včasih je bil vsak otrok rojen doma, tudi njena prva dva, tretji pa v porodnišnici. V Ljubljano se je peljala z avtobusom. Sprva je nekaj dni preživela v materinskem domu na Viču, ko pa je prišel čas poroda, so jo odpeljali v porodnišnico. Z dojenčkom se je domov vračala z avtobusom v neznosni vročini. Otroci so bili rojeni, preden se je

pri štiridesetih letih zaposlila v Termopolu. Deset let je delala v tiskarni in v pakirnici, zadnja tri pa v telefonski centrali v *čuvajnici*. Z možem sta delala na izmene in si otroka izmenjala med potjo ali pa je domov prihajajočega starša počakal igraje se v pesku ob cesti pri sosedu. V službo je sprva hodila peš, pozneje se je vozila s sinom.

Po petindvajsetih letih in pol se je starostno upokojila in doma varovala vnuke.

Mama jo je naučila klekljati, ko je imela šest let. Prvi njeni izdelki so bili dvojni roglički z ribico v sredini, ki jo je naredila mama. Čipke sta prodajali v Žiri in Nežki v Pilovcu. Klekljal je tudi mož Peter. Velike prte sta nosila v Gorico. Za izkupiček sta kupila blago za rjuhe ali zavese. Čipke so prinašale dodaten zaslužek, izdelava pa ji je krajšala čas. Še nedavno je vrtela klekeljne in ustvarjala različne vzorce.

Ljubezen do rož je podedovala po mami, ki je gojila prave gorenjske rdeče nageljne. Spominja se, da so imeli tudi po sto cvetov, ki so se povsem razprli. Kar dišalo je od njih. Tudi mimoidoči so se ustavljali in prosili zanje. Še oče jih je opazoval s ponosom.

Kulturno dejavna je bila od malih nog. Z osmimi leti je začela igrati pri odraslih članih prosvetnega društva v Novi Oselici, ker so v predstavah rabili tudi otroke. Na koru, kjer je orgle igral mož Peter, je rada pela celih petinpetdeset let, vse od svojega štirinajstega leta. V odsotnosti moža je dobrih pet let vodila zbor, učil jih je tedanji župnik.

Igrala je še na Sovodnju pri kulturnem društvu, pri društvu upokojencev in v turističnem društvu. V tem je bila dejavna vseh štirideset let, nastopala je kot igralka, pevka ali delala v strežbi. Za igrane prizore na Pokošnjici je prispevala številne ideje. Poje s pevkami Grabljicami, ki vadijo kar pri njej doma.

Milka Burnik

MePZ Tratarski zvon

Koncert Janezu Bohincu v spomin

Letošnji letni koncert MePZ Tratarski zvon je bil prav poseben, saj je bil posvečen spominu na preminulega Janeza Bohinca. Prav on je leta 1996 skupaj s somišljeniki ustanovil MePZ Tratarski zvon, ki je s pesmijo razveseljeval kraje pod Blegošem. Tako so se zbor in ostali nastopajoči želeli s pesmijo pokloniti njegovemu obsežnemu kulturnemu delu.

Poleg pevk in pevcev MePZ Tratarski zvon, ki so tokrat v svoj repertuar vnesli pesmi v domačem jeziku, so kot gostje nastopili tudi Javorski pevci. Njihov umetniški vodja je profesor glasbe Pavel Dolenc mlajši. Zbrani so lahko slišali dve pesmi izmed mnogih, ki jih je napisal Bohinc, in sicer Pomlad prihaja in Hvalnica pesmi, ki sta ju recitirali in prebrali Jerca Šturm in Cilka Bohinc. Živa Bohinc je na violino ob spremljavi prof. Katarine Tominec zaigrala Koncert v G-duru, Lana Kavčič pa se je na klavirju predstavila s skladbo Divertimento. Metod Bohinc, brat

ustanovitelja MePZ Tratarski zvon, pa je na kratko nanizal spomine na pokojnega brata ter osvetlil njegovo bogato kulturno in prosvetno delo.

Janez Bohinc je pripravil mnogo pesmi, ki jih je dal uglasbiti znanim slovenskim skladateljem. Prenekatero pesem je posvetil prav Tratarskemu zvonu.

MePZ Tratarski zvon po 16-ih letih delovanja odhaja na daljši oddih, saj pevcem zaradi študijskih in drugih obveznosti primanjkuje časa. Težava je tudi geografska razdalja, saj zbor združuje pevke in pevce iz Škofje Loke, Selške doline, Kranja, Preddvora in Medvod.

Kot je povedal zborovodja Žan Mahnič, so

MePZ Tratarski zvon po 16-ih letih delovanja odhaja na daljši oddih, a obljublja, da jih bomo še slišali.

na koncertu soglasno sklenili, da odločitev ne pomeni dokončnega konca zbora. Pevke in pevci so se udeležili tudi Zvonariade, tradicionalnega srečanja vseh pevskih zborov, ki v svojem imenu nosijo besedico zvon, ki je bila tokrat v Jakobskem Dolu. Septembra pa bodo organizirali prvo občinsko srečanje pevskih zborov.

Lidija Razložnik

»Kupil sem mizo, za katero sva se poročila«

Helena in Francelj Justin sta se aprila poročila že v tretje in tako proslavila šestdeset let zakona, v katerem so se jima rodile štiri hčere. Biserno poroko sta praznovala v krogu družine in prijateljev na Hotavljah. Civilno ju je poročil župan Milan Čadež, zaobljubo pa sta si izmenjala še v cerkvi sv. Lovrenca na Hotavljah.

Poroka v tretje je bila posebna tudi zato, ker se je zbralo vse sorodstvo, okoli 90 jih je bilo, in kot pravita Justinova, jih je bilo lepo videti, saj so med seboj vsi prijatelji in se dobro razumejo.

Helena in Francelj sta se spoznala že v osnovni šoli, bila sta tudi sošolca. Helena je hodila v šolo s Hotavelj, Francelj pa s Hlavčih Njiv. »Po vojni leta 1945 sva se ponovno srečala, potem je šel Francelj k vojakom. Ko se je vrnil, so se najine poti spet srečale in med nama se je razvila ljubezen,« se spominja Helena. Takrat se je vsako nedeljo kje kaj dogajalo. Sestanki, kot so se takrat imenovala srečanja, so bili sklicani bolj zato, da so se mladi zbrali in se družili. Če pa je kdo izmed njih imel še harmoniko, so radi tudi zaplesali. »Na ples smo hodili na Hotavlj in v bližnjo okolico, drugam ne,« še povesta Justinova in priznata, da je bilo včasih drugače, kot je zdaj. Za tiste čase je bilo že veliko, da je kdo imel radio in da se je poslušala glasba.

Leta 1952 sta se civilno poročila v združenem domu, takratnem matičnem uradu. Poročil ju je župan Franc Potočnik. Cerkvena poroka je bila v cerkvi sv. Lovrenca na Hotavljah, na ženinem domu na Hlavčih Njivah pa so imeli kosilo. »Ko se je občina preselila, s tem pa tudi matični urad, v Škofjo Loko, se je oprema razprodala, stole so obdržali za pisarne, mizo – ravno tisto, za katero sva se prvič poročila – pa sem kupil. In za isto mizo sva se poročila tudi 14. aprila letos,« smeje pove Francelj. Hudomušno pa doda: »Nisem si predstavljal, da jo bova potrebovala še za 60 let«.

Francelj je bil sprva zaposlen v kmetijski zadrugi na Hotavljah, nato v Termiki. Poleg tega je rad sodeloval in pomagal pri dejavnostih v domačem kraju. Aktiven je bil pri gasilcih, krajevni skupnosti, rdečem križu ... Helena je skrbela za dom in družino. Vedno ko je imela čas, je rada prebrala kakšno knjigo. Francelj pa je rad šel v družbo in na izlete. Zdaj Helena rada rešuje tudi križanke, Francelj pa gleda televizijo ali gre na krajši sprehod. Po svojih močeh pa rada pomagata tudi hčeri. Helena rada kaj pospravi, skuha, opere, zlika ... Francelj hudomušno doda, da je Helena zaposlena 24 ur na dan.

Ko raste blagostanje, se ljudje spremenijo

Zakonca Justin povesta, da je bilo včasih drugače, kot je danes, in da mladi ne morejo razumeti in si niti ne predstavljati, kako je bilo takrat. »Bila je revščina, bilo je ravno po vojni in na voljo ni bilo veliko stvari, službe so bile slabe, večina ljudi s podeželja je morala v mesto delat v tovarno. Kmetje pa so trdo delali, da so preživeli. Najprej sva obnovila hišo, potem sva na novo naredila hlev. Imela sva živino, prašiče ... Dela je bilo vedno dovolj,« pove Francelj. Helena pa doda, da so bili navajeni na skromnost, zato so znali potrpeti in preživeti. »Prva leta po vojni so bili ljudje dobri, pomagali so si med seboj. Ko pa se je sprostila trgovina in ni bilo več kart in bonov, so ljudje postali nevoščljivi drug drugemu in se spremenili. Ko raste blagostanje, se ljudje spremenijo,« pravi Helena.

»Kdaj sva se tudi sporekla, nikoli pa ne tako,

Helena in Francelj Justin sta se aprila poročila že v tretje in tako proslavila šestdeset let zakona, v katerem so se jima rodile štiri hčere. Biserno poroko sta praznovala v krogu družine in prijateljev na Hotavljah. Civilno ju je poročil župan Milan Čadež, zaobljubo pa sta si izmenjala še v cerkvi sv. Lovrenca na Hotavljah.

da bi se držala ali pa kuhala mulo. Eden drugega sva vedno spoštovala. Potrebno je potrpeti in se pogovarjati,« sta si enotna. »Vdati se moraš v božjo voljo, kar ti je namenjeno, tisto te doleti, če ti ni, te pa tudi ne bo doletelo. Kar ti življenje prinese, moraš sprejeti. Mi smo bili navajeni potrpežljivosti in skromnosti, glede na to, da je zdaj vsega v izobilju, se je to tudi spremenilo,« še doda Justinova.

Francelj pohvali svojo ženo, saj je vzgojila štiri otroke in pri vzgoji otrok pomagala še hčeri Ivanki, ki z družino živi doma, sicer pa imata 14 vnukov in 19 pravnukov.

Recept za srečno skupno življenje, zakon? Potrebno je marsikdaj potrpeti, tako eden kot drug, če želiš živeti skupaj. Sicer lahko gre vsak svojo pot. Treba se je prilagajati, spoštovati drug drugega, se ne nazadnje prilagajati tudi času. »Nobena stvar ni tako težka, da je ne bi bilo mogoče premagati, in za soncem vedno pride dež, za dežjem sonce,« pove Helena.

Lidija Razložnik

PD Gorenja vas

Akcija Prijatelji Jelenc je končana

Konec maja se je zaključila akcija Prijatelji Jelenc, katere osnovni namen je bil spodbuditi planince, člane PZS ali gornike, da se v letu dni čim večkrat povzpnejo na Blegoš po označeni planinski poti mimo Jelenc.

Anton Logonder, ustanovitelj PD Gorenja vas – v njegov spomin v zavetišču visi njegova slika.

V zavetišču gorske straže na Jelencih se je moral vsak sodelujoči vpisati v posebno vpisno knjigo, kar je bila osnova in potrdilo, da so planinci opravili vzpon. V akciji je sodelovalo sto šestdeset planincev, sedeminštirideset jih je imelo vsaj tri vpise. Po podatkih PD Gorenja vas

je bilo vseh vpisov 768, kar je za prvo izvedbo akcije zelo pohvalno.

Planinci so se lahko v sezoni od 1. novembra do 30. aprila vpisali osemindesetkrat. Praktične nagrade je prejelo najboljših sedem, prvi se je razveselil nedeljskega kosila za dve osebi, ostalih šest pa priročne čutarice. Prvo mesto in s tem največ vzponov na Blegoš, petinštirideset, je osvojil Niko Franko iz Javorij. Marjan Madjar iz Volake se je na Blegoš povzpel štirinštiridesetkrat. Enainštirideset vzponov pa je Pavletu Razložniku prineslo tretje mesto. Rezultate akcije si lahko ogledate tudi na spletni strani društva.

Poleg zaključka akcije so se na Jelencih čistile tudi markirane poti na Blegoš, za kar že nekaj let skrbijo člani PD Gorenja vas. Kot je povedala predsednica društva Alenka Pivk, planinci postajajo bolj ozavešeni in v gorah vsako leto odla-

gajo manj smeti. Očistili so vse markirane poti na Blegoš. Letos so se še posebej osredotočili na odstranitev zastarelih žic – ostankov ograje, namenjene paši – ob planinski poti nad zavetiščem Jelenci. Žica je predstavljala nevarnost predvsem turnim smučarjem pozimi.

Prav tako so se člani društva in ostali zbrani spomnili pobudnika ustanovitve PD Gorenja vas, Toneta Logondra, saj letos mineva 80 let od njegovega rojstva. Društvo je pripravilo krajše spominsko slavlje, ki ga je vodil Tine Bogataj. V trajni spomin nanj in njegovo delo so v zavetišču izobesili Logondrovo fotografijo.

PD Gorenja vas je bilo ustanovljeno leta 1974. Pobudnik ustanovitve je bil akademski kipar Tone Logonder, ki je bil takrat učitelj likovne vzgoje v gorenjevaški osnovni šoli. Okrog sebe je zbral somišljenike ter ljubitelje gora in novoustanovljeno društvo je pričelo uspešno opravljati svoje poslanstvo vse do danes. Logonder je tudi avtor znaka – logotipa PD Gorenja vas.

Lidija Razložnik

Alkoholizem: kako nazaj v življenje

Zasvojenost z alkoholom je eno od največjih bremen slovenskega naroda že iz davnih dni. Družbeni odnos do tega problema se je skozi čas spreminjal, kakor se je spreminjala družba: od tega, da se je redno prekomerno pitje razumelo kot del slovenske ljudske kulture, do tega, da se je končno prepoznalo kot družbeni in osebni problem v več razsežnostih ter so se začeli razvijati različni sistemi zdravljenja.

Danes na splošno velja, da je alkoholizem največkrat del nezdravega družinskega vzorca, ki se prenaša iz generacije v generacijo, zato tudi zdravljenje poteka z vključenostjo vse družine v proces: alkoholika, partnerja in otrok.

Družba, v kateri smo živeli v drugi polovici prejšnjega stoletja, v času Jugoslavije, je bila najprej do alkoholizma zelo prizanesljiva. Pilo se je v službi in popoldne v gostilni. Do večera in pogosto še do jutra. T. i. plavi ponedeljki so bili del folklorne. Toda, kolikor bolj je slovensko gospodarstvo postajalo tržno, podvrženo logiki stroškov in dobička, toliko manj je bilo prostora za zabuhle obraze, rdeče oči, smrad iz ust in tresoče roke. Z napredovanjem globalizacije so k nam začele prihajati tudi teorije o alkoholizmu kot bolezni in o skupinskem zdravljenju. Popivanje s pivskimi bratci za šankom, medtem ko se žena doma sama muči z družinskimi problemi in šoloobveznimi otroki, se ni moglo več 'prodajati' kot znak močnatosti gospodarja pri hiši. Nasprotno, vse bolj smo razumeli, da gre za hud problem, moškim za šankom pa so se vse bolj pogosto pridružile tudi ženske.

Odvisnost

Pri bodočem alkoholiku se najprej razvije t.i. psihična odvisnost. Navadi se, da vsako močnejše čustveno stanje – žalost ali veselje – začini z opijanjem. Precej kasneje se zaradi pogostega ali celo stalnega prekomernega pitja razvije telesna odvisnost in postopoma tudi telesne posledice. Telesna odvisnost se kaže v abstinenci krizi, ko se alkoholik po popivanju strezni, nove 'doze' pa ni pri roki. Tresenje vsega telesa, še posebej rok, živčnost, nesposobnost umske koncentracije, huda potreba po alkoholu v kakršni koli obliki, tako rekoč za vsako ceno ... Vendar se telesna odvisnost pri abstiniranju relativno kmalu poleže, psihična pa je mnogo bolj trdovraten problem. Abstinenca sama po sebi namreč ne rešuje vzrokov, ki so človeka pripeljali v alkoholizem.

Marsikdo od prekomernih pivcev je že kdaj prepoznal in priznal problem ter ga skušal reševati sam. Toda popivanje je znak nemoči in to si je preprosto treba priznati. Alkohol to dejstvo še poslabša. Odvisnik si sam ne more pomagati. Potrebuje pomoč drugih: najprej strokovnjakov in nato soljudi. Takih, ki so sami šli skozi podobne težave, in takih, ki te ne podpirajo pri pijanstvu, da bi se ti za hrbtno lahko posmehovali.

Praktična definicija alkoholizma pravi: zasvojenost z alkoholom imamo takrat, ko človek brez alkohola ne more več živeti in funkcionirati. Alkoholizem se razvija počasi ter ga v zgodnji fazi lahko prepozna le strokovnjaki in bivši pivci. Lahko traja 20 ali več let, preden človek zabrede tako daleč, da je temeljito strokovno zdravljenje v ustrezni

ustanovi edina rešitev.

Za alkoholizem so značilne tri skupine znakov: hude težave na zdravstvenem, ekonomskem in družbenem področju – v družini, službi in družbi na splošno. Praviloma se alkoholik za zdravljenje ne odloči prostovoljno. V to ga prisilijo neznosne razmere na vsaj enem od omenjenih področij.

Ni lahko ...

Ko se človek strezni in tudi fizično za silo pride k sebi, nastopijo svoje vloge strokovnjaki za odvisnost od alkohola. V skupini posameznikov s podobnimi težavami začne človek prepoznati logiko alkoholizma, njegovega razvoja in pasti, najprej na splošno in potem pri sebi. Že na začetku, še bolj pa kasneje, je bistvena podpora družine – partnerja, otrok – in sodelavcev s službi. Zelo težko uspe nekdo, ki je sam. Toda če se strezni, najbrž ne bo več dolgo ostal sam. Z zdravljenja se človek trezen, odločen in oborožen z znanjem vrne domov. Žal ga tam čakajo še vsi problemi: tisti v njegovi duševnosti, ki so ga pogнали v odvisnost, in tisti v njegovem telesu in okolici, ki so se nakopičili zaradi pitja. Temu se pridruži še spoznanje o izgubljenih letih in priložnostih. Vendar: živeti je treba tukaj in zdaj.

Ni lahko. To je ogromen zalogaj, ki pa je obvladljiv – in to vsak dan bolj. S podporo družine in sodelavcev, in predvsem, postopoma! Tistega, kar smo uničevali 20 let in več, ne moremo urediti v enem letu. Toda na koncu temnega predora je luč! Izvedljivo je in vredno.

Urejanje preteklosti in prihodnosti s partnerjem, ki je šel z alkoholikom skozi vse to gorje, je zgodba zase, v kateri sodelujeta dva odrasla človeka. Posebno pozornost pa je treba nameniti otrokom. Tudi majhen otrok čuti problem in spomini na to mu ostanejo. Posledice odnosov v družini, ki jim kraljuje alkohol, lahko nosi vse življenje. Tudi če alkoholik do njega ni bil nasilen. Vendar lahko razume, odpusti in zaživi – ko se njegovi starši streznijo. Zato je velika škoda odlašati. Vsak trenutek šteje, vsak dan je neprecenljiv.

Alkoholizem pri mladih

Poznavanje problematike in značilnosti alkoholne zasvojenosti je lahko odločilno za prihodnje življenje mladega človeka, najstnico in najstnika. Ko se spletajo vezi med mladimi ljudmi, je zelo pomembno, da dekle ali fant zgodaj prepoznata morebitne znake zasvojenosti – ali nagnjenost k temu – pri svojem izbrancu, svoji izbranki. Morda se sliši brezsrčno, vendar je res: če se je mlad človek že podal na pot samouničevanja, bo zgodnja zavrnitev potencialnega življenjskega partnerja povzročila vsaj dva pozitivna učinka. Prvič, v najslabšem primeru bo uničenih manj življenjskih zgodb, saj zasvojenec ne bo poleg sebe uničeval še drugih v svoji bližini. Drugič, v najboljšem primeru bo zaradi zgodnjega opozarjanja ogroženi

mladostnik morda prej poiskal pomoč ali se sam streznil, dokler to še lahko stori.

Zasvojenosti so si med seboj – po bistvenih značilnostih – podobne, po drugih različne. Nekatere so, na primer, družbeno bolj sprejemljive kot druge. Deloholik bo lahko razvil uničujoče družinske odnose, morda pri sebi tudi kakšno težko bolezen, toda na drugi strani bo lahko priskrbel družini visok življenjski standard in okolica ga bo gledala z občudovanjem. Tudi kajenje je – ali pa je vsaj nedavno še bilo – družbeno sprejemljiva razvada.

Zasvojenost z novjšimi psihoaktivnimi sredstvi, s takšnimi in drugačnimi drogami, je med mladimi vse bolj razširjena. Pogosto se vdajanju različnim drogam pridruži še alkohol. Načeloma za vse odvisnosti velja ista kruta resnica: povzročajo hude probleme odvisnikom, njihovim bližnjim in vsej družbi; odvisniki se jih ne morejo rešiti sami; praviloma se sami ne odločajo za zdravljenje, dokler jih okoliščine k temu ne prisilijo, posledice pa so res že hude, včasih nepopravljive.

Ni se lahko odločiti, da se vmešamo v življenje in odločitve drugih. Večinoma do tega niti nimamo pravice. Toda pogosto smo zaradi takih primerov prizadeti sami in naši bližnji. Poiščite nasvet in pomoč. Okrog tistih, ki imajo probleme odvisnosti, okrog njihovih bližnjih, so ljudje in skupine ljudi, ki lahko pomagajo. Še posebej taki, ki so sami šli skozi pekel odvisnosti.

Če ste še mladi, ne sledite slabim zgledom starejših, svojih staršev in drugih. Naučite se nekaj iz teh tragičnih zgodb. Ne zatiskajte si oči pred dejstvi. Samo od sebe ne bo šlo na bolje. Ne čakajte predolgo.

B. P.

Čemu Klub zdravljenih alkoholikov?

Po zdravljenju je izjemno koristno, če ne že kar nujno, da se odvisnik vključi v skupino, ki se redno in načrtno ukvarja s to problematiko. Ena izmed dobrih, dostopnih in preizkušeno učinkovitih izbir je KZA dr. Viktorja Kocjančiča v Škofji Loki. Deluje že 40 let. Člani se menjajo, vendar jih je v skupini vedno okoli 20. Praviloma ima vsak zdravljene spremljevalca, svojega življenjskega partnerja, ki prav tako postane član kluba in se redno udeležuje sestankov. Srečanja imamo ob sredah popoldne.

Pogovarjamo se o alkoholizmu in abstinenci, o splošnih in osebnih problemih, o napredovanju v kakovosti življenja, o doživetjih, idejah. O prebranih knjigah, ogledih filmov in obiskanih predstavah. Skupaj hodimo v gledališče, na prireditve in izlete. Skupaj se počutimo dobro in v klubu se spletejo marsikateri prijateljske vezi.

Obvezna pogoja pa sta opravljeno strokovno zdravljenje in redna udeležba na tedenskih srečanjih. Za vsakega interesenta, ki ga lahko sprejmemo – če ni kakšnih ovir, na primer, da nas je v tistem času preveč v skupini – velja polletna preizkusna doba, ko je kandidat v vlogi t.i. opazovalca. V tem času se spoznamo in ugotovimo, če je naše druženje koristno in pozitivno.

Razmislite, vprašajte. Bolje danes kot jutri. Naj vas ne bo sram, ne čakajte na čudež. Vsi mi smo samo ljudje. Če ste neposredno prizadeti v položaju ali odnosu v zvezi z alkoholom – ukrepajte!

Informacije:

Center za socialno delo Škofja Loka, strokovna delavka Irena Pilar (04/51-70-111, irena.pilar@gov.si).

Marihuana med mladostniki

Marihuana je nevarna droga, ki posebej ogroža zdravje in blaginjo otrok in mladostnikov na kritični točki njihovega življenja – ko odrasčajo, se učijo, zorijo in gradijo temelje za poznejši čas, ko bodo živeli kot odrasli.

Raziskave kažejo, da ima pri nas izkušnje z marihuano 28 odstotkov petnajst- in šestnajstletnikov. Zaradi razširjenosti te droge

je razmeroma lahko priti v stik z njo in zato je to tema, ki bi morala zanimati vsakega odgovornega starša. Stavek, pri nas se to ne more zgoditi, ni utemeljen. Lahko se zgodi vsaki, še tako zgledni in urejeni družini. Starši bi se zato morali truditi, da prisluhnejo svojim otrokom. Pogovor je namreč najboljši način preprečevanja uporabe drog. Pri tem bodite odprti, da boste na tekočem o vsem, kar se dogaja v otrokovem življenju.

Otroci namreč ravno pri starših iščejo pomoč in vodstvo pri spopadanju s težavami in sprejemanju odločitev, vključno z odločitvijo, da ne bodo uživali drog. Že odločitev staršev, da ne bodo uživali marihuane in drugih drog, bo brez dvoma okrepila sporočilo njihovim otrokom.

Treba se je zavedati, da uživanje marihuane pri mladostniku ni nedolžna in nepomembna stvar. Ključno je, da uživanje marihuane odkrijemo kar se da hitro, saj se nekateri redni uživalci sčasoma odločijo, da bodo poskusili »kaj močnejšega«, ker povečevanje odmerka pri marihuani ne okrepi njenega učinka.

Dolgoletne raziskave srednješolcev in njihovih vzorcev uživanja drog kažejo, da je med mladimi, ki uživajo druge droge, zelo malo takih, ki ne bi najprej poskusili marihuane. Strokovnja-

Nasveti za starše, ki delujejo preventivno:

- Bodite dobri poslušalci.
- Sporočila o neodobravanju uporabe vseh drog – tudi alkohola – naj bodo jasna in odločna.
- Pomagajte otroku obvladati pritisk vrstnikov, da naj uživa drogo.
- Spoznajte prijatelje svojih otrok in njihove starše.
- Spremljajte, kje se giblje vaš otrok.
- Nadzorujte najstniške dejavnosti.
- Vzdržujte odprt in pošten razgovor s svojim otrokom.

ki menijo, da je tveganje za uživanje kokaina kar za 104-krat večje pri tistih, ki so poskusili marihuano, kot pri tistih, ki je niso nikoli poskusili. Res je, da še ne obstajajo študije, ki bi potrjevale prehod z uporabe marihuane na uživanje drugih drog, vendar je vedno več dokazov za to, da gre pri tem za kombinacijo bioloških, družbenih in psiholoških dejavnikov.

Če obstaja kakršen koli sum, da bi vaš bližnji lahko bil uporabnik marihuane ali drugih nevarnih drog – tudi alkohola, se lahko obrnete na Zavod Pelikan Karitas v Ljubljani. Dosegljivi smo po telefonu na številkah: 01/548-03-63, 051/339-725, 030/646-945 in po e-pošti: pelikan@karitas.si.

Lea Udovič, Zavod Pelikan – Karitas

Vikend športa na Sovodnju

V malem nogometu se je pomerilo 21 ekip

Športno društvo Sovodenj je organiziralo prvi Vikend športa na Sovodnju na novem igrišču. Začeli smo v petek popoldne, ko smo pripravili tri ure druženja z osnovnošolsko mladino. Z obiskom smo bili kar zadovoljni, saj je prišlo okrog 30 otrok. Fantje so bili zelo

aktivni pri nogometu in košarki, dekleta in malo mlajši otroci pa so navdušeno kegljali, skakali čez kolebnico, hodili s hoduljami, balinčkali. Vmes so si vzeli odmor za potešitev žeje ter oddih ob sladoledu. Proti koncu druženja pa se je večina igrala med dvema ognjema. Na koncu

je vsak udeleženec dobil posebno priznanje za udeležbo ter čokoladici.

V soboto smo že pred deveto uro začeli s turnirjem v malem nogometu. Prijavilo se je kar 21 ekip, kar je pomenilo kar zajeten znesek denarja za nagrade. Celotno najemnino smo razdelili najboljšim trem ekipam. Turnir smo brez večjih problemov pripeljali do konca. Finalna tekma se je začela okrog desetih zvečer. Tretje mesto je dosegla ekipa Ramexa iz Ljubljane. Za prvo mesto sta se borili ekipi ŠD Špik iz Lučin ter Tigrad iz Ljubljane. Največji pokal in nagrado za najboljšega strelca (Siniša Brkič) je odnesla ekipa Tigrada, za najboljšega vratarja pa je bil izbran vratar ŠD Špik (Jan Jereb).

V nedeljo je bilo igrišče zasedeno z igralci floorballa. Prijavilo se je šest ekip. Tudi tu smo ves denar od prijavnin vrnili v obliki nagrad za prva tri mesta. Tretje mesto je dosegla ekipa Polanska banda, drugo mesto so zasedli Hipiji. Prvo mesto je dosegla ekipa Dvojmoč team, ki je dobila tudi nagrado za najboljšega igralca turnirja (Miran Likar).

Športno društvo se zahvaljuje vsem, ki ste prišli, mi smo zelo zadovoljni z izvedbo in obiskom, tudi vreme nam je dobro služilo. Od obiskovalcev smo dobili že veliko pohval in prijav za naslednje leto.

Petra Šega

Mrzla rosa, ostra kosa in rada trav'ca se kosi

Pri nas rečemo, da kosci kosijo, drugod sičejo ali sečejo travo. S pripravljanim senene krme so bili včasih kmetje zaposleni celo poletje. Kositi so začeli ob kresu, ker je tedaj vsa trava zrela. Čeprav se danes sliši čudno, so nekdanji pravili, da je treba travo pospraviti do Jerneja, ki goduje 24. avgusta. Pozneje postane kot predivo, skoraj železna. Tedaj so kosili le enkrat.

Ob košnji, kot so jo poznali pred pol stoletja in več, so se kosci pri kmetu zbrali že navsezgodaj. Običajno so s seboj prinesli kose in *osovnike* z *oslo*, drugim je orodje posodil gospodar. Predvsem takrat, ko so se odpravljali v velike senožeti. Travnike okrog hiše so pokosili domači gospodar in hlapci.

Lojzka Jezeršek, ki je v času rapalske meje delala dnino na kmetiji pri Pagonu, se spominja, da je gospodar za košnjo največje senožeti v

Osojnicah povabil točno določeno število koscev s sosednjih kmetij, ki so prihajali pomagat eden drugemu. Poleg njih so kosili še bajtarji, ki so se preživljali izključno z dnino ali pa so med letom od kmeta dobivali žito, mleko, drva, vola za oranje njive in so bili dolžni odslužiti. Pri delu in dobrinah so bili zelo odvisni eden od drugega. Včasih je pri velikem kmetu kosilo tudi trideset koscev, obračalo in grabilo pa prav toliko grabljic.

Ob prihodu na kmetijo že ob jutranjem svitu je

radodaren gospodar postregel s šilcem domačega žganja. Med delom so pili mrzlo studenčnico, ki jo je dekla ali pastir prinašal v posebnih posodah, imenovanih *putrh*, iz potoka v dolini. Pili so kar iz te posode.

Da bi kose bolje rezale, so imeli nekateri navado priliti v *osovnik* nekaj kapljic kisa ali mošta. Osovnik, ponavadi izdolbljen iz lesa ali narejen iz kravjega roga, si je kosce zataknil za hlačni pas ali za predpasnik, da ga je imel pri roki, a na varnem mestu. Praviloma so kosili vzporedno, kjer je to dopuščala oblikovanost tal. Prvi je vedno začel kositi gospodar ali pa najboljši koscec. Ostalim je držal smer in narekoval tempo. Postopoma so mu sledili še drugi. Najbolje se je rezala sveža, še rosna trava. O tem pojejo tudi ljudske pesmi. Nasploh je bilo včasih med delom, tudi med košnjo, slišati dosti petja in vriskanja, vse se je odvijalo bolj počasi, umirjeno.

Klepanje na kranjski in koroški način

Košnja je bila opravilo, ki je zahtevala primerno orodje. Včasih so se moški veliko pogovarjali o kosah. Vedeli so, da je že nakup tega orodja zelo pomemben. Nekateri so bili pravi mojstri za izbiro kakovostnega rezila. Preizkušali so zven kovine, debelino in tudi težo, zato nobena kupčija ni bila sklenjena prav hitro. Najbolj zahtevno pa je bilo klepanje kose. Včasih je moral to opravilo obvladati vsak moški. Med njimi je bil zares dober le vsak deseti. Prav zato so bili klepači pri košnji bolj cenjeni kot dobri kosci. Ponavadi so bili to že malo starejši moške.

Janez že kleplje

Mladi kader prinesel spremembe prireditve

Poletje je kratko, prireditev pa mnogo, zato so se sovodenjski turistični delavci odločili za nov naslov in premik prireditve pred začetek košnje. V upravni odbor je to leto vstopilo več mladih, ki so prinesli tudi številne nove ideje. Za Vikijem Likarjem je vodstveno funkcijo prevzel Dominik Slabe.

Vremensko ne najbolj prijazna majska nedelja je na prireditveni prostor v Novo Oselico privabila precej obiskovalcev. Prvi del prireditve je bil na Grudnovškem griču. Tako kot že pred šestimi leti so se v različnih kmečkih igrah oziroma delih pomerile prijavljene ekipe.

Da so vsi fizično dovolj močni in spretni, so pokazali pri žaganju in lupljenju hloda. V ročni košnji in grabljenju so dokazali, da zmorejo hitro in natančno kositi in grabiti ter lepo oblikovati redi in kopice. V zadnji, bolj sproščujoči igri je vsaka skupina iz svoje obutve poskusila narediti čim daljši niz. Po seštevku točk so prvo mesto dosegli tekmovalci iz društva za oživitev podeželja Jazne, drugo ekipa Nimam pojma iz domačega TD, tretje pa člani društva podeželske mladine Ledine. Sodelovale so še ekipe iz društva podeželske mladine Škofja Loka, športnega društva Sovodenj in skupina z Medvedjega Brda. Hlodi in trava so bili pripravljeni še za dve skupini več.

Dogajanje sta usmerjala Kristina Homec in Lenart Šifrar, vmesne komentarje med tek-

movanjem pa trosila Pavla in Pavle, ki sta se obnašala čisto po merilih današnje družbe: ko je eden nekaj hvalil, je drugi kritiziral in obratno.

Po nekaj letih so ponovno predstavili pripravo kosca. Za utrinek in potrditev, da je košnja

pred vrati, je klepač Brane pokazal, kako se kleplje koso na kranjski ali koroški način ter kakšno sodobno pripravo uporabljajo tisti kosci, ki prvih dveh načinov ne obvladajo najbolje ali se jim zdita zamudna.

Nekaj novosti so prireditelji uvedli tudi v izboru hrane. Z njo in s plesom po taktih ansambla Javor so se obiskovalci primerno gregli, vse druge pa je pod starima lipama hladil veter.

Milka Burnik

Foto: Milka Burnik

, so še nedolgo tega vedeli povedati kosci

Pred odhodom v senožet je bilo torej treba pripraviti orodje in sklepati kose. Za to je bil ponavadi zadolžen glavni hlapec. Prav tako jih je klepal med delom, saj so izgubile ostrino na trdi travi, steblih praproti, mladih grmih ali ob štrlečem kamenju. Če je bilo v skupini osem do deset koscev, je imel en klepač dovolj dela. Pri košnji v veliki senožeti je moral posamezno koso sklepati tudi do trikrat.

Na Sovodnju z okolico so nekdaj in še danes največ uporabljali kranjski in koroški način klepanja, zato obstajata tudi kranjsko in koroško *klepišče*. To je tisti kovinski del, kamor klepač nasloni rezilo kose. Na koroškem je mogoče klepati samo sede in to na tleh ali na stolu. Pri tem načinu je treba rezilo kose sneti. Na kranjskem klepišču klepač lahko kleplje na tri načine. Klepanje leže na boku je bilo včasih najbolj razširjeno, in sicer zato, ker se je tako dalo klepati tudi v bregu. Drugi način je klepanje sede na tleh, za kar se rabi še *ostrovka*, to je palica z razporejenimi žebli, ki jo klepač zasadi v tla za seboj. Nanjo nasloni *kosišče* – ročaj, in kose ni treba snemati. Tretji način pa je klepanje sede na stolu, na katerega je pritrjeno klepišče. Ta pride v poštev predvsem na kmečkem dvorišču.

Predvsem med vojnama so se klepanja lotile tudi ženske, ker so bile v to primorane, saj moških ni bilo doma.

Starejši kosci ugotavljajo, da je precej moč in fantov tja do štiridesetega leta, ki še vedno znajo zelo dobro kositi ročno, kose pa ne sklepati. Za to opravilo raje poprosijo starejšega sosedu ali uporabljajo posebno novodobno klepišče.

Spravilo sena

Za kosci so na travniku ali v senožeti prišle na vrsto grabljice. Ko se je rosa posušila, so redi razmetale oziroma raztresle z grabljami ali vilami. Pomagali so tudi moški. Po vrhu že suho travo so še večkrat obrnili z vilami ali grabljami. Delno suho seno so marsikje popoldne pograbili skupaj v *z(a)grabke* in iz njih naredili kopice, da sena ne bi zmočil dež ali jutranja rosa. Če je bilo vreme lepo, so kopice naslednji dan raztrosili, nato so raztreseno seno čez dan še dvakrat obrnili. Suhega so zgrabili skupaj, naložili na vozove in odpeljali.

Iz težko dostopnih senožeti so ga nosili z vrvo zvezanega v *butaro*, ki so ji ponekod rekli *bréme*. Senožeti so bile pogosto razpoteegnjene v hrib brez poti. Zato so ponekod visoko v senožeti naložili seno na velike, košate veje dreves. Tovor so privlekli do najbližje poti in ga tam naložili na voz. Pri nalaganju sena je eden vedno tlačil, da se je vsebina bolje sprijela, se lepše držala skupaj in se med potjo do senika ni stresala.

Pravilno in lepo naložiti velik voz je bila prava gradbena umetnost. Vsak, na tleh z vilami zajet kup sena, je dobil na vozu čisto določeno mesto: v vogalih, ob robovih, na sredini, povsod tako, da se je med seboj povezovalo. Na grobo so naloženo seno ograbili in *ograbke* položili na voz. Na koncu so na seno po dolžini voza položili še *žrd*, dolgo, tanjšo, obdelano smrekovo deblo. Z vrvmi so žrd pritrdili spredaj in zadaj in tako še dodatno stisnili seno na vozu. Še enkrat so malo ograbili. Nekateri gospodarji so bili glede tega še bolj natančni od drugih, sploh, če so morali voz peljati še mimo kakšnega sosedu. Drugi nalaganju voza niso posvečali toliko

pozornosti. Z več strani so metali seno na voz. Tisti na njem je moral zelo urno in enakomerno ravnati seno. Včasih so mu nakladalci nagajali in metali prav vanj. Gladka, nestabilna, udarajoča se podlaga, praskajoče bilke, bodeče trave, prah – vse to je moral potrpeti in pridno tlačiti.

Če se je voz med potjo do doma slučajno razsul, je bila to prava sramota, običajno za gospodarja, ki je bil glavni pri *nakladanju* voza.

Oblačila

Kosci so bili ponavadi *pražnje* oblečeni: s klobukom na glavi, predpasnikom okrog pasu, z belo srajco in telovnikom, celo z rdečo ruto okrog vratu in obuti v močne čevlje, podkovane ali take, da se je dalo dobro stopati tudi po strmini. Tako urejeni so se predvsem fantje *postavljali* pred grabljicami. Nema lokrat so od njih dobili *pušelj*, domači nagelj za klobuk. Tudi na *pokošnjici* so jim trdni čevlji prišli prav, saj so pri plesu lahko glasno potrkali ob pod. In to je bilo nadvse *nobel* slišati.

Grabljice so ponavadi nosile pisana krila, predpasnik, belo bluzo in rdečo ruto na glavi.

Hrana

V dneh košnje so bili pomembni prav vsi obroki. Gospodinja je dobro postregla kosce že pri *fruštku*. Dekleta so ga prinesla v *jerbasih* (iz vrbovih viter pletene okrogle košare z ročajema), dostikrat na glavi na *svitku*. V krajih okoli Sovodnje, na meji med Gorenjsko in Primorsko, so se kosci podprli z dobro zabeljenimi žganci in kislim mlekom. Ponavadi so bili v jerbasu skriti tudi šopki, pušeljci. Te so fantje, kosci poskušali najti sami. Zatakneli so si jih za klobuk. Staro izročilo pravi, da so si dekleta včasih prav ob košnji izbirala fante in obratno. Ob hrani so moški govorili največ o vremenu, ženske pa so mimogrede izdale kakšno zaupno novico o sosedu, znanki. Pri pravem gospodarju so morale kuharice opoldne pripraviti najmanj tri *rihte* hrane: fižol, zelje, kašnato repo, ješprenj z gnatjo, žlikrofe, ajdov krompir. Za žejo so postregle z vodo iz kuhanih češpelj in krljev oziroma s t. i. hruškovo vodo. Pri popoldanski malici so dobili kruh, jabolčnik in žganje. Za večerjo je bila skoraj obvezno mlečna kaša.

Pokošnjica ali praznik koscev

Košnja je bila pri kmetu končana, ko so domov pripeljali zadnji voz sena. Običaj je bil, da so zadaj v naložen voz zasadili vile, na njih pa obesili grablje. To je bilo tudi praktično, saj so od dela utrujene roke lahko počivale. Zagotovo pa je bilo najlepše, ko so kosci in grabljice zlezli na voz in so jih volji, kasneje konji, odpeljali domov.

Tedaj je gospodar povabil vse delavce na *likof* po košnji. Pokošnjica je bila in žvela z ljudmi tod okoli včasih, ko je življenje še teklo umirjeno, ko se je še vse delalo ročno, ko je bilo za to opravilo potrebnih mnogo pridnih rok. Praznik koscev je bil čas, ko so se kosci in grabljice veselili opravljenega dela, ko so se spominjali le še lepih dogodkov med košnjo. Na žulje na rokah in na preleti znoj so gledali kot na nekaj davno minulega.

Živahni pogovori, petje, ples ob zvokih harmonike, spoznavanje ob obilni domači hrani, pijači, so bile značilnosti likofa. Za pokošnjico je gospodinja pripravila žgance, mlince, štruklje, meso, *bobe*, flancate, ocvirkovco, gospodar pa *šnops*, mošt in vino. Vsak je prišel na svoj račun, tako pri hrani, pijači kot pri plesu.

V Novi Oselici so ohranjali tradicijo

Tradicionalno etnografsko prireditve Praznik koscev ali pokošnjico so člani turističnega društva Sovodenj v Novi Oselici pripravljali štirideset let. Prav od tam se odpira pogled na strme Osojnice pod Bevkovim vrhom, kjer so pred letom 1960 kosili devet velikih senožeti in po končani košnji pripravili likof. Iz najmanjše senožeti so odpeljali pet voz sena, iz največje petindvajset. Danes tam raste gozd.

Vsako leto so na prireditvi prikazali še delčec iz preteklosti, povezan s košnjo: sprevod koscev in grabljic, klepanje kose, različna klepišča in ósovnike, nalaganje voza, pletenje stremenec za k vozu, privezovanje vrvi za lojtnice voza, sestavljanje, mazanje koles voza s *šmirom*, nalaganje in prenos brémena, prenašanje jerbasa na glavi, oblaganje kozolca, ali pa igrane prizore iz življenja kmečke družine nekoč.

Milka Burnik

Kovačev Tone starejši je zakuril triintrideseto kopo

Iz Podosojnske grape je prineslo značilen vonj po oglarski kopi. O njej je Kovačev Tone starejši razmišljal že lani poleti. V najugodnejšem času stare lune, med 15. avgustom in 8. septembrom, je sekal bukova drevesa ter jih pustil na tleh dva do tri tedne, da je listje potegnilo vlago iz debel. Potem je metrska polena razcepil, zložil, pokril in skladovnico 45 m³ drv pustil sušiti do letošnjega maja. Tudi drobnejše veje je razžagal, saj jih prav tako porabi pri kurjenju kope.

Kot kovač je pri svojem delu v kovačiji vedno potreboval tudi oglje. Zanj je običajno poskrbel kar sam. V novjšem času pa po njegovem oglju radi sežejo tudi tisti, ki imajo radi jedi z žara. Priprava drv, sestavljanje in kurjenje oglarske kope so mu še vedno v veselje, čeprav je pred nedavnim dopolnil dvainosemdeset let. Že davno prej se je zavedal, da je kakovost oglja lahko zelo

različna. Želel je pridobivati najboljše, zato se je v tej dejavnosti dobro izpopolnil, tudi z nasveti različnih oglarjev z Gorenjske in Primorske.

Na nekaj velikih in manjših kop je zelo ponosen. Spomni se, kako so nastajale in se spreminjale v oglje. Največ kop je postavil v Pagonovi grapi. Včasih je več kot dvajset dni preživel v zasilnem bivaku v gozdu in budno pazil, da je kopa pravilno

izgorevala. Gradnjo je izboljševal vse od odprtine za prikuritev do zlaganja polen, oblaganja z vejami oziroma mahom ter posipanja z zemljo. Zato se mu je oglje hitreje žgalo z vrha proti tlom, bilo tudi bolj trdno in ob uporabi dajalo več energije.

Letošnjo kopo je postavil nekoliko višje na Pagonovem kot ponavadi, ob poti, ki pelje navkreber ob rapalski meji, dobro znani pohodnikom. Po

pričevanju naj bi na istem mestu v času meje med Italijo in Jugoslavijo oglje žgali tudi Italijani.

Pripravi terena, natančnemu postavljanju polen od sredine navzven, pokrivanju z različnimi materiali, pravilnemu kurjenju in stalnemu nadzoru je posvečal vso svojo pozornost. Dolgčas mu ni bilo, saj sta z zetom Francijem, ki mu je pomagal, vedno kaj počela. V bližino sta napeljala vodo za umivanje in pod cev postavila izdobljeno korito. V kopo je bilo treba dosipati drobna polenca, kratke kose vej, da je ogenj stalno in primerno gorel. Ob sesedanju kope sta utrjevala zgornjo plast ter noč in dan skrbela še za druge malenkosti. Vesela sta bila naključnih in drugih obiskovalcev, ki so jima prisluhnili in ju hkrati seznanili z dogajanjem v »civilizaciji«. Obema je bilo umirjeno življenje v gozdu kar všeč.

Tone je postopek priprave kope s pomočjo fotografij razložil tudi učencem sovođenske šole. Z zanimanjem so opazovali pravo kadečo se kopo, saj tega postopka še niso videli. Njihove predstave o dogajanju v kopi so bile zelo različne.

Ob drugem obisku pa so bili priča razdiranju kope in pobiranju oglja, ki se je moralo pred polnjenjem v vreče še dobro shladiti. Tonetu so pomagali nekateri sokrajani. Učenci so bili presenečeni tudi nad podatkom, da bo iz ohlajene kope mogoče napolniti več kot tristo vreč oglja. Tone ga bo ponudil uporabnikom za peko na žaru, nekaj pa ga bo porabil sam v kovačiji.

Milka Burnik

Ekošola – Sovodenj

Ekološko prebujanje vseh generacij

Voda, energija in odpadki so tri področja, pri katerih želimo že pri najmlajših vzbuditi zavedanje pravilnega odnosa in obnašanja. Na šoli Ivana Tavčarja z obema podružnicama udejanjamo zastavljene cilje z ekošolo.

V tem šolskem letu smo se z različnimi aktivnostmi trudili opravičiti izobešene zelene zastave ekošole. Predstavljamo dejavnosti na podružnični šoli Sovodenj.

Odpadki

Učenci so se naučili ločevati in pravilno odlagajo odpadke, ki nastajajo v šolskem dnevu, v za to namenjene in označene koše. Pogosto se že zavedo, da za brisanje rok zadostuje ena papirnata brisača, na kar jih na podajalnikih opozarja tudi napis. Številni odpadni embalaži so s preoblikovanjem določili nov izgled in uporabo, četudi kratkoročno. Iz koščkov tetrapakov sokov in mleka so izdelali več mozaikov pravljičnih junakov. Eden je potoval na razstave v Celje, Zagreb in Beograd. Pri ločevanju odpadkov se trudijo prav vse zaposlene, tudi čistilka in kuharica.

V akciji ločene oddaje tekstila so številni starši odpeljali vreče oblačil v zabojnik v Gorenjo vas, še dobra oblačila pa oddali občinskemu RK.

Dve zbiralni akciji starega papirja sta dokazali, da tudi na šoli z malo učenci in še manjšim številom družin lahko zberemo kar veliko te

surovine. Le še nekaj skrbnosti bo treba nameniti zlaganju na kup ali v škatlo in pomisliti, kaj sodi zraven in kaj ne. Jeseni je Dinos odpeljal 3650 kg, pomladi 2500 kg odpadnega papirja. Kako v nadaljevanju postopajo z zbranim papirjem, so se učenci prepričali z obiskom skladišča Dinos, o ločenem zbiranju vseh ostalih odpadkov pa na Komunali Kranj.

Pomladna očiščevalna akcija je učence vodila po vpadnicah in po središču vasi. Številni drobni odpadki, ki bi sicer v naravi še dolgo razpadali, so se znašli v vrečah. Najbolj razočarani pa smo bili nad množico odvrgnenih cigaretnih ogorkov vsepovsod, največ v bližini lokalov.

V ekokotiček so prinašali kartuše in trakove od doma in iz služb staršev. V tem šolskem letu smo napolnili tri vreče. V njih so se znašle tudi kartuše s pošte in iz Termopola.

V humanitarne namene zbiramo plastične pokrovčke. Posamezniki so pri tem izredno aktivni. Napolnili smo štiri vreče.

Po določenem času se otroci naveličajo določene igrace. Zato smo z bazarjem oziroma menjavo igrac želeli podaljšati njihovo aktivno

vrednost, da ne bi samevale ali končale med odpadki. Posamezni starši so idejo pohvalili.

Energija in voda

Energija je področje, ki od učencev zahteva več zavedanja in opazovanja, saj ni nekaj, kar bi držali in bi jih motilo, dokler ne odložijo iz rok. Na ugašanje nepotrebno prižganih luči, zapiranje vrat, primerno zračenje in oblačenje se še navajajo, tako v šoli kot najbrž tudi doma.

Vode se v prvi vrsti poslužujemo za pitje. Z medsebojnim opozarjanjem poskrbimo, da ne teče brez potrebe, saj učenci vedo, da jo je treba plačati, pa tudi, da je življenjsko potrebna dobrina, ki je nimajo vsi na razpolago. Na zapiranje pipe jih opozarja piktogram. O onesnaževanju vode v gospodinjstvu z različnimi čistili so se prepričali s poskusi.

Ostale eko dejavnosti

V zimskem času so učenci risali, slikali in tiskali motive, ki so jih poslali kot predloge za novoletne voščilnice. Brali so knjige za eko bralno značko ter likovno in literarno poustvarjali na izbrano temo. Sadili in sejali so semena, nekaj jih je podarila Semenarna Ljubljana. Vzgajali so jih na okenski polici in presadili na zunanje gredice.

Milka Burnik

Nagrajevanje lahko postane edini motiv za učenje

Nikoli ne bom pozabila rdeče žoge in nove torbe, ki sem ju prejela za uspeh v četrtem razredu. Z možem nisva nikoli kupovala daril za uspeh, hčeri sta bili veseli povabila na tortice v slaščičarno.

Otroci v razredu so pričeli pripovedovati o darilih za uspeh že aprila. Starši so pripovedovali, kaj bodo kupili otroku, če bo odličen, če bo ubogal, če bo ... Prav vesela sem bila, ko so se začele opisne ocene – ni več bilo takega pritiska staršev na otroke in nič več moledovanja za več. Nekoč mi je nekoč rekel, veš, tale opisna ocena je za mojega otroka prav tako, kot če bi ti meni rekla, tole si pa lepo in natančno pobelil, o plačilu pa ne bi bilo ne duha ne sluha. Vem, da se otroci v prvi triadi še ne učijo za ocene, delajo stvari, ki so jim všeč, učitelji in starši jih motivirajo na pravi način.

Ko so starejši, so bolj dojemljivi, da se lahko z njimi pogovorimo, da se učijo zaradi sebe in jim vzbudimo željo po nečem, da želijo nekaj postati. Z raziskovalno nalogo so učenci ugotovili, da imajo mlajši učenci veliko želja, kaj bi radi postali, v drugi triadi je želja manj in so bolj realne, v tretji pa nimajo več želje po določenem poklicu. Naloga staršev je, da se o tem večkrat pogovarjajo z otroki, kajti za učence, ki nimajo želje, ni motivacije za učenje, pa tudi težko se odločijo za nadaljevanje šolanja po zaključku devetletke.

Nekateri starši pa poskušajo do boljšega rezultata z nagrajevanjem ob koncu šolskega leta. Materialne nagrade otrokom ne pomenijo veliko, lahko pa postanejo edini motiv za trud v šoli. Straši kupujejo otrokom darila in s

tem nadomeščajo čas, ki bi ga morali z njimi preživeti. Materialnih dobrin ni potem nikoli dovolj, zahteve postajajo vedno večje, čutiti ni nobenega zadovoljstva, pojavijo se tudi izsiljevanja. Otrok ob prejemanju materialnih nagrad izgubi sposobnost, da bi se čutil uresničnega, ko dokonča določeno nalogo, izgubi sposobnost samoovrednotenja svojih dejanj. Če začne dobivati slabe ocene, se pojavljajo pogoji, predvsem se težave pojavijo v puberteti. Kadar ima otrok jasen cilj oziroma željo, kaj ga v življenju veseli početi, ne bo težav, nagrajevanje ne bo potrebno. V nasprotnem primeru pa je na mestu skrb, da so nagrade edini cilj obiskovanja šole.

Mislim, da pravih odličnikov nikoli ni treba spodbujati z materialnimi nagradami. Težave so pri učencih, ki s težavo pridobivajo zadovoljive ocene. Velikokrat so pričakovanja staršev previsoka, kar lahko pripelje v težko situacijo. Težko je verjeti, da bi imeli starši že sami po sebi realna pričakovanja. Zanje je težko in zelo boleče, če jih morajo zmanjšati. Če imajo starši prevelika pričakovanja, ki jih otroci ne morejo izpolniti, se razvijejo konflikti. Neuspeh otroka je neuspeh staršev.

V takem trenutku se morda celo izkaže, da materialne nagrade niso nujno slabe. V določenih obdobjih so lahko, na žalost, edino, kar otroka porine naprej, da premosti težavo, se

začne zanimati za nekaj, vendar pa jih je treba pravilno odmerjati. Naj bodo nekaj, kar si otrok želi že dalj časa in res močno.

V povprečni slovenski družini se delovni dan le redko konča pred šesto uro popoldne. Hkrati bi starši radi dali otroku čim več in čim boljše stvari. Zgodi se le, da ga ob poslabšanju učnega uspeha začnejo pretirano nadzorovati, varovati – kadar imajo čas. Ker ga ne spustijo, to vpliva na njegovo samostojnost. Starši vlečejo nase odgovornost, ki bi pravzaprav morala biti otrokova. Niso zadovoljni z njegovim šolskim delom, ker imajo drugačna pričakovanja. Prizadeti so. Veliko so vlagali, rezultatov pa ni bilo. Velikokrat slišim: »Toliko sva se učila, toliko vlagala, tolikokrat ponovila, potem pa sva dobila slabo oceno.« Dvojina pomeni, da starši nosijo za šolske uspehe z otrokom enakoveren ali še večji delež. Šola je narejena za otroke, otroci bi morali zanj delati sami. Mnogo je takih staršev, ki otrokom ne pustijo, da naredijo napako, da kaj pozabijo. Otroci vedo, da je šola rana staršev, iz tega pa sledi izsiljevanje za nagrade.

Otroka ne moremo narediti zadovoljnega, z materialnimi dobrinami ostaja sam, zato poiščimo za nagrado skupno točko: peljimo ga v zanimivo mesto, na predstavo, na jezero, v hribe, na plezanje, na tekme, na jahanje, na piknik, v jamo, na potovanje, na morje ... Ali ne bi bilo najlepše, če bi otroka nagradili s časom, ki bi ga preživeli skupaj?

Jana Rojc

Iz OŠ Poljane

Konec šolskega leta v znamenju tekmovanj in zaključkov

Ko se bliža konec šolskega leta, se učenci odpravijo izven šole in v okviru kulturnih, tehniških, športnih in naravoslovnih dni spoznavajo življenjske vsebine. Maj pa je tudi čas za ovrednotenje vsega, za kar so se učenci trudili v iztekajočem se šolskem letu. Vrstijo se zaključki natečajev, zaključne prireditve pa tudi tekmovanja na najvišji, državni ravni.

Po prvomajskih počitnicah so šestošolci odšli nabirat kulturno znanje v Narodno galerijo v Ljubljani. Tam so lahko videli stalno zbirko slovenskih likovnih ustvarjalcev. Vodenje med slikami ni bilo klasično, ampak so učenci izpolnjevali delovne zvezke.

Ko so bili v šoli nacionalni preizkusi znanja za 6. in 9. razred, so učenci 7. in 8. razredov odšli na pohod na Blegoš.

Napovedano toplo spomladansko vreme so učenci 1. razreda izkoristili za športni dan. Odpravili so se na pohod, opazovali cvetoče travnike, ponovili pridobljeno znanje o geografskih pojmihi, zapeli nekaj pesmi. Četrtošolci so imeli tehniški dan, kjer so v naravi preizkušali svoje znanje orientacije. Lep dan so najprej izkoristili za merjenje in opazovanje sence, nato za različne načine orientiranja, na koncu so se pomerili tudi v orientacijskem teku. Prvošolčki iz Poljan in Javorij so se podali na naravoslovni dan v živalski vrt. Sprejele so jih študentke. Predstavile so jim nekatere živali, ki so

si jih najbolj pogumni upali tudi pobožati, kako pa dati celo okrog vratu. Na tehniškem področju so se izpopolnjevali učenci sedmih razredov, ki so se podali na ogled podjetja Marmor Hotavlje, nato pa so izdelovali reliefe iz siporeksa.

Tekmovanja v aprilu in maju

Na državnem tekmovanju iz fizike je Lucija Bogataj, učenka 8. razreda, dosegla 19. mesto izmed 156 tekmovalcev v svoji kategoriji in tako prejela zlato Stefanovo priznanje. Učenci so se pomerili na medobčinskem atletskem tekmovanju. Eva Krek je dosegla 3. mesto v vorteksu, Anže Čadež 2. mesto na 1.000 metrov, Jure Dolenc pa 3. mesto na 300 metrov. Na regijskem tekmovanju je Anže Čadež dosegel 3. mesto, Jure Dolenc pa četrto.

Učenci so se udeležili tekmovanja iz konstruktorstva in tehnologije obdelav. Nejc Režen, Matej Habjan in Ema Berčič so se uvrstili na državno tekmovanje, kjer so vsi trije osvojili srebrna priznanja.

Učitelji so organizirali že 7. srečanje učencev – kolesarjev iz naše občine. S pomočjo sponzorjev, avtošole Praktikum, OŠ Poljane in SPVC Gorenja vas - Poljane, so privabili 43 kolesarjev iz OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas in OŠ Poljane. Pomerili so se v tekmovanju Kaj več o prometu. Najuspešnejša je bila naša učenka, Eva Krek iz 7. a, ki si je prikolesarila tudi udeležbo na 21. državnem kolesarskem tekmovanju Kaj več o prometu 2012. Deset naših mladih raziskovalcev se je udeležilo zaključne prireditve Mladi raziskovalci za razvoj Poljanske doline. Pred tem so v Kranju predstavili pet nalog, od katerih sta se dve uvrstili na državno tekmovanje. Marija Možina in Ema Berčič sta predstavili probleme v geometriji, Meta Gantar in Anja Dolinar pa sta raziskovali kopališče v Poljanah v 20. stoletju.

Bernarda Pintar

Zabava na vodi, Matija Pivk

Na lovu za vetrom

Beseda kajtanje – kiteboarding pokriva aktivnosti s kajtom na različnih terenih. Kitesurfamo na vodi, snowkitamo na snegu s snowboardom ali s smučmi in landboardamo na travi ali podobnem terenu z mountainboardom. Na splošno rečeno, če stojimo na deski in nas padalo vleče s pomočjo vetra, potem kajtamo.

Oprema, ki jo uporabljamo, vključuje kite – padalo, bar – krmilna palica, board – deska in harness – trapez, na katerega pripnemo padalo. Zgodovinsko gledano imata leta 1984 brata Legaignoux (Francoza) prijavljen prvi patent, pravi razmah pa se po svetu in v Sloveniji prične okrog leta 2006, ko se na trgu pojavijo kajti z varnostnimi sistemi.

Priložnost za odlično rekreacijo pogosto najdemo na sveže pokošenih ali zasneženih

okoljskih travnikih. Najbolj pa nas razveselijo vremenoslovci z napovedjo JV vetra juga ali SV vetra burje. Nam najbližja lokacija za varno drsenje po vodi je uro in pol oddaljena prostrana peščena plaža z nizko vodo v italijanskem Gradežu.

V poletnih mesecih se zapeljemo do hrvaških Ploč ali polotoka Pelješac, če vremenarji napovedo močnejši termični veter.

Zadnja leta za počitnikovanje najraje izkoriščamo z vetrom bogati Lefkas v Grčiji.

Nazadnje smo se namestili kar v kampu, kjer je dovolj dreves, ki zagotavljajo senco ves dan, velik bazen, hlajena pitna voda, hladilniki, zamrzovalniki, brezžični internet, možnost uporabe skupne kuhinje ... Dopoldneve smo izkoristili za obilen zajtrk, kramljanje ob kavi, plavanje v

bazenu, druženje ... Okoli 12h smo se odpravili na plažo, kjer smo kajtali do 20h, potem pa vsi srečni in lačni odhiteli proti mestu na grški tradicionalni piščančji ali svinjski giros.

Nekaj uric smo namenili tudi odkrivanju biservov otoka, predvsem so nas navdušile številne biserne plaže, ki zaradi belega peska in čistega turkiznega morja spominjajo na Karibe.

Poleg vetra in kajtanja smo se skupaj s številčno družbo z Gorenjske aktivno ukvarjali z različnimi športnimi aktivnostmi, kot so hoja po gurti, plavanje, frizbi, balinanje, speedminton in sklenili, da gremo letos ponovno. Vabljeni, da se nam pridružite.

Več o kajtanju si lahko preberete na spletnem naslovu www.kiteboarding.si

Tekst in fotografije Tomaž Peresciutti

Znamenita plaža Porto Katsiki

Pustolovščina z nahrbtniki do idealne plaže za kajtanje

Karate klub Ronin

Poljanci pometli s konkurenco

V začetku junija je bilo v Parizu 9. evropsko JKA otroško in kadetsko prvenstvo in 4. evropsko JKA veteransko prvenstvo. Udeležili so se ga tudi trije člani Karate kluba Ronin iz Poljan in dosegli odlične rezultate.

Otroško in kadetsko prvenstvo za mlade, stare od 9 do 18 let, in veteransko prvenstvo za starejše od 40 let je bilo v športni dvorani Pierre De Coubertin v Parizu. Udeležilo se ga je približno 600 tekmovalcev iz 17 držav: Francije, Anglije, Belgije, Nizozemske, Danske, Škotske, Nemčije, Madžarske, Norveške, BIH, Srbije, Cipra, Rusije, Belorusije, Slovenije, Češke in Švice.

Slovenijo je zastopalo 21 tekmovalcev, Karate klub Ronin Poljane pa Aleš Čadež (kadeti od 16 do 18 let – kumite posamično in ekipno), Iztok Logar (veterani kumite) in Jurij Šubic (veterani kumite in kata).

Finale EP v kumiteju za veterane je bilo enako kot na državnem prvenstvu v Mežici letos, Jurij Šubic je osvojil 1. mesto, Iztok Logar pa 2. mesto. Takrat je Karate klub Ronin dosegel tudi enega svojih največjih uspehov, saj je osvojil kar 17 medalj (pet zlatih, osem srebrnih in štiri bronaste).

O klubu

Karate klub Ronin Poljane je bil ustanovljen decembra 2006. V njem aktivno vadi karate več kot 50 članov, deset izmed njih ima opravljen mojstrski izpit. Za strokovno delo skrbi pet inštruktorjev z državnimi licencami. Vadbata poteka trikrat tedensko v dveh skupinah (začetna in nadaljevalna). Pričetek vadbe je vsako leto v začetku septembra in zaključek sredini junija. Klub je član panožne športne zveze (Zveze klubov JKA Slovenija). Klub goji »shotokan« stil karateja.

Udeleženci prvenstva (z leve): Iztok Logar, Jurij Šubic in Aleš Čadež

Klub šteje 28 tekmovalcev, ki nastopajo na državnem prvenstvu in na pokalnih turnirjih. Šest članov je vključenih v reprezentanco JKA Slovenije. Klub je imel do zdaj eno medaljo z EP: Jurij Šubic je osvojil tretje mesto kumite člani ekipno, in sicer marca 2010 v Bochumu v Nemčiji.

Petra Logar

Avgusta mednarodno konjeniško tekmovanje Pr' Brodarju

Na Gorenji Dobravi bo zadnji vikend v avgustu mednarodno konjeniško tekmovanje Alpe Adria Eventing Cup 2012. Prireditelji – zadnje takšno tekmovanje so pri nas organizirali leta 1989 – je v Slovenijo pripeljal Maksimilijan Božnar.

Foto: Karla Kokelj

Majsko promocijo z deloma postavljeno progo (postavil jo je Martin Ridl iz Schladminga, ki bo letos tekmoval tudi na OI v Londonu) so Pr' Brodarju namenili predvsem predstavnikom domačih klubov ter medijem. Kot je povedal Božnar, je bila predstavitev namenjena predvsem domačim tekmovalcem: »Gre za novo tekmovanje v Sloveniji. Zadnje je bilo pred dobrimi 20 leti, imenovalo se je military, danes pa eventing.« Spodbuda za aktivno ukvarjanje s to vsestransko zvrstjo konjeniškega športa, v kateri Slovenija praktično nima tradicije, je prišla z avstrijske Koroške, kjer so tekmovanje izpeljali že lani. Kot pojasnjuje Christian Fugger, direktor Alpe Adria Cup 2012 in koordinator za Slovenijo: »Ko smo začeli z Alpe Adria Eventing Cup, smo organizacijo prevzeli Martin Jagger, Manfred Wakonig, Stefan Moser in jaz. Rekli smo, da mora biti tudi Slovenija zraven.«

Glede majske promocije pri nas pa: »To je preizkus tega dogodka. Proga se bo pred tekmo spremenila, bo precej daljša. V Sloveniji bomo jahali v kategorijah od 1 do 3, pri tretji kategoriji je pogoj dolžina proge, ki je dva kilometra.« V Sloveniji takšnih vrst prog, kjer bi jahali eventing in ki bi bile sestavljene iz dresure, preskakovanja ovir in terena, kjer so fiksne ovire, sicer ni.

Ker bo tekmovanje pri nas prvič, bo proga bolj lahka, da bo primerna tudi za tiste, ki bodo prvič tekmovali. Vabljeni so namreč tudi jahači, ki imajo malo ali nič izkušenj. »Do takrat lahko pridejo tudi na trening k nam v Avstrijo,« vabi Christian Fugger. »Avgusta bodo tako že lahko jahali tu Pr' Brodarju v najnižji kategoriji.«

Maksimilijan Božnar (Brodar), se je z organizatorji spoznal na eni od tekem v Avstriji, kjer se je ogledel za prireditelji in prevzel pobudo za organizacijo v Sloveniji: »Za popestritev

turističnega dogajanja v Poljanski dolini in predvsem v Gorenji vasi smo se odločili pripeljati sem to novo disciplino, ker je precej zanimanja za ta šport.« Prišli bodo udeleženci iz Slovenije, Avstrije in Italije, pričakujejo okrog 100 jahačev. Vabljeni so tudi tekmovalci iz Hrvaške, Madžarske in Nemčije. In s čim so prepričali avstrijskega organizatorja, da bodo gostitelji edine tekme v Sloveniji od skupno sedmih v pokalu? »Ukvarjamo se s konji, imamo dovolj lepo infrastrukturo pa tudi gostinsko ponudbo. Imamo prednost, ker je vse na enem mestu, se pravi, da lahko obiskovalci pogledajo celoten parkur ali pa celotno progo za eventing,« pojasnjuje Božnar, ki dodaja, da na tekmi pričakujejo okrog 1000 obiskovalcev.

Več o tekmovanju si lahko preberete na www.alpeadriaeventingcup.com.

Damjana Peternelj

Foto: Karla Kokelj

Program avgustovskega tekmovanja:

- Sobota, 25. avgust, ob 8h dresura, ob 14h teren
- Nedelja, 26. avgust, ob 8h veterinarski pregled, ob 10h preskakovanje ovir, ob 14h podelitev nagrad

Kaj je eventing?

Eventing za pokal Alpe Adria Trophy (AAET) je tekmovanje treh dežel, Italije, Avstrije in Slovenije, v eventingu. Namenjeno je predvsem mladim, amaterjem in vsem tistim, ki se želijo začeti ukvarjati s to disciplino. Pokal je sestavljen iz sedmih etap: treh v Italiji, treh v Avstriji in ene v Sloveniji. Eventing, včasih imenovan military, je bil v preteklosti preizkus, ki je od jahača zahteval, da čim hitreje premaga ovire in čim bolj zanesljivo pride na cilj. Zdaj je eventing kombinacija dresure, terenskega jahanja in preskakovanja ovir. Očarljivost discipline je v izzivu z istim konjem uspeti v dresuri, na terenu in pri preskakovanju ovir. Jahač in konj z najmanj kazenskimi točkami v treh disciplinah osvojita turnir oziroma etapo za pokal Alpe Adria Eventing.

Discipline

Dresura: Izvajajo jo vsi jahači (razdeljeni v razrede) na dresurnem jahališču. Ocenjuje se z ocenami od 1 do 10. Ocene se za končni rezultat pretvorijo v kazenske točke. Višja kot je ocena, manj je kazenskih točk. Sodniki ocenjujejo pravilno izvedbo predpisanih figur, odziv in sproščenost konja in tudi položaj ter vlogo jahača oziroma pravilnost uporabljene pomoči.

Terensko jahanje: Na določeni liniji, začrtani po terenu, je treba preskočiti prepreke na progi, razdaljo pa premagati v določenem času. Prekoračitev časa prinese kazenske točke. Te se dodelijo tudi za upiranje preskoku. Padec jahača ali konja pomeni izključitev.

Preskakovanje ovir: Zadnja disciplina eventinga – preskakovanje ovir prinaša končno odločitev o zmagi. Preskakovanje ovir se odvija v ograjenem parkurju, kjer je treba v predpisanem zaporedju čim hitreje in s čim manj napakami preskočiti ovire. Za podrtje oviro se dodelijo štiri kazenske točke, prav tako za prvo in drugo upiranje preskoku, medtem ko tretji upor preskoku pomeni izključitev. Če je določen čas izvedbe prekoračen, se prav tako dodelijo kazenske točke. Padec jahača ali konja pomeni izključitev.

D. P.

S progo se je spoprijelo največ tekmovalcev doslej

Idealne vremenske razmere, dobra reklama in reference iz preteklih let so botrovale rekordni udeležbi na letošnjem Visoškem teku, saj so se tekmovalci udeležili kar 304 tekači.

Foto: Janez Čadež

Absolutni zmagovalci v članskih kategorijah

Veseli predvsem podatek o rekordni udeležbi mladine, saj se je tekmovalca udeležilo 132 mladih od vseh, navdušujoče pa je, da je iz naše občine teklo kar 94 otrok. Še enkrat bi se radi zahvalili učiteljem telesne vzgoje iz Poljan in Gorenje vasi, ki so odlično animirali številne otroke, da so tekli na Visoškem teku.

Za otroške kategorije je tekmovalje potekalo v bližini Tavčarjevega dvorca na Visokem, medtem ko proga za člane in članice v dolžini 9.700 metrov že nekaj let vodi iz Visokega skozi Hotovljo do obrata v Žabji vasi in nazaj na Visoko.

Absolutna zmagovalca med člani na 9.700 metrov dolgi progi sta postala lanski zmagovalec in rekorder proge, domačin Peter Oblak (ŠD Poljane) s časom 31:31 in Neja Kršinar (Pr' Jur) s časom 38:21. Pri moških je drugo mesto zasedel Gregor Kustec (ŠD Osovnika) iz Škofje Loke, tretji pa je bil še en Škofjeločan, Uroš Bertonec (ŠD Koloka). Pri dekletih sta se za zmagovalko uvrstili Petra Race (AD Bled) in Katja Rakušek (ŠD Tabor Žiri).

Kot vselej je tudi letošnji Visoški tek štel tudi za prvenstvo občine Gorenja vas - Poljane. Novi prvaki so postali Ana Marolt, Matej Bogataj, Hana Oblak, Aljaž Dolenc, Teja Stanonik, Domen Oblak, Eva Krek, Janko Kržišnik, Anja Kokelj, Tadej Rudolf, Blažka Raztresen, Peter Oblak in Matjaž Mrak.

Organizator se je tako kot lani odločil donirati del sredstev, zbranih od prijavnin, v dobrodelne namene. Tako so namenili od vsakega tekača po evro (skupaj 304 evre) športnohumanitarnemu društvu Vztrajaj – Never Give Up za družino, ki živi v hudi finančni in socialni stiski.

Podrobnejše rezultate ter fotografije s prireditve si lahko ogledate na spletni strani prireditve <http://www.visoski-tek.si>.

Gašper Debeljak, ŠD Poljane

Foto meseca

V maju in prve dni junija smo na naš elektronski naslov podblegaskenovice@gmail.com prejeli več zanimivih fotografij za rubriko Fotografija meseca.

Mateja Božnar je poslala fotografijo, ki jo je posnela z letala. Ujela je pogled na del Poljanske doline z delom Gorenje vasi proti Poljanam.

Žlica je fotografijo naslovil Luka Jenko in pripisal: Nasmeh s kavne žličke.

Katarina Klinec je sliko posnela v Črvarju. »Med sprehodom smo zagledali zelo veliko drevo in se takole fotografirali. Kdo je postrani, Katja ali hiša?«

Od Vladimirja Ahlina – Premetovca pa smo prejeli fotografijo cvetočega tulipanovca kot dokaz,

da prepričanje mnogih o tem, da takšno drevo raste le na vrtu Tavčarjevega dvorca, ne drži. »Kolikor mi je znano, obstajata v naši dolini še dva tulipanovca. Eden je na vrtu Gostišča Premetovca in je edini, ki cveti. Pridite pogledat to lepoto narave.«

Prejeli smo tudi fotografijo Eve Malavašič iz Lučin. Na domačem vrtu je slikala polža, nad katerim je bila presenečena, saj takšnega doma še ni videla. Nad fotografijo smo v uredništvu tako navdušeni, da smo se odločili, da jo bomo objavili kot naslovno v julijski številki.

Vabimo vas, da še naprej pošiljate zanimive fotografije na zgoraj navedeni naslov in na kratko napišete, kako je fotografija nastala. Za objavo mora imeti slika dovolj veliko resolucijo.

M. B.

Tudi Poljanci nismo »kar tok«

V soboto, 16. junija, se je zjutraj zarana kar lepo število tekačev iz naše občine odpravilo na enega najzahtevnejših maratonov – Gorski maraton štirih občin (GM40).

Dobrih osemindeset kilometrov in 5300 metrov višinske razlike je treba premagati prej kot v osmih urah, in to je uspelo skoraj vsem, ki so zastopali barve Poljanske doline.

Zagotovo bi vsak izmed tekmovalcev lahko napisal celo knjigo o naporih, bolečinah, občutkih, razmišljanjih med tekmo ... in prav tako bi zagotovo na koncu vsi napisali, da so bili na smrt utrujeni, ampak nad vse zadovoljni. Gorski maraton štirih občin je res nekaj posebnega in tudi Poljanci bomo še tam. Že naslednje leto. Zagotovo!